laiškai lietuviams

ŠIAME NUMERYJE:

Artimo meilės didvyris

Žmogaus dvasia modernioje psichologijoje

Auka

Žmogaus ryšys su antgamte

Gyvenimo ironija

Tėvai ir vaikų išmokslinimas

Iš filmų pasaulio

1960 M. SPALIO MĖN. (OCTOBER) VOL. XI. NO. 9

TURINYS

Auka (I) — A. Kezys, S. J. .. 259

Žmogaus dvasia modern. psichologijos šviesoje (II) — V. J. Bieliauskas 262

Žmogaus ryšys su antgamte — Dr. J. Prunskis 266

Artimo meilės didvyris — A. Grauslys 269

Gyvenimo ironija — Išeivės Atžala 277

Tėvai ir vaikų išmokslinimas — P. Alšėnas 284

Iš filmų pasaulio — D. Koklytė 287

"Laiškai Lietuviams" — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S.J.

Admin. — Petras Kleinotas, S.J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko

Immaculata Press

Vienatvė

A. Kezio, S. J. nuot

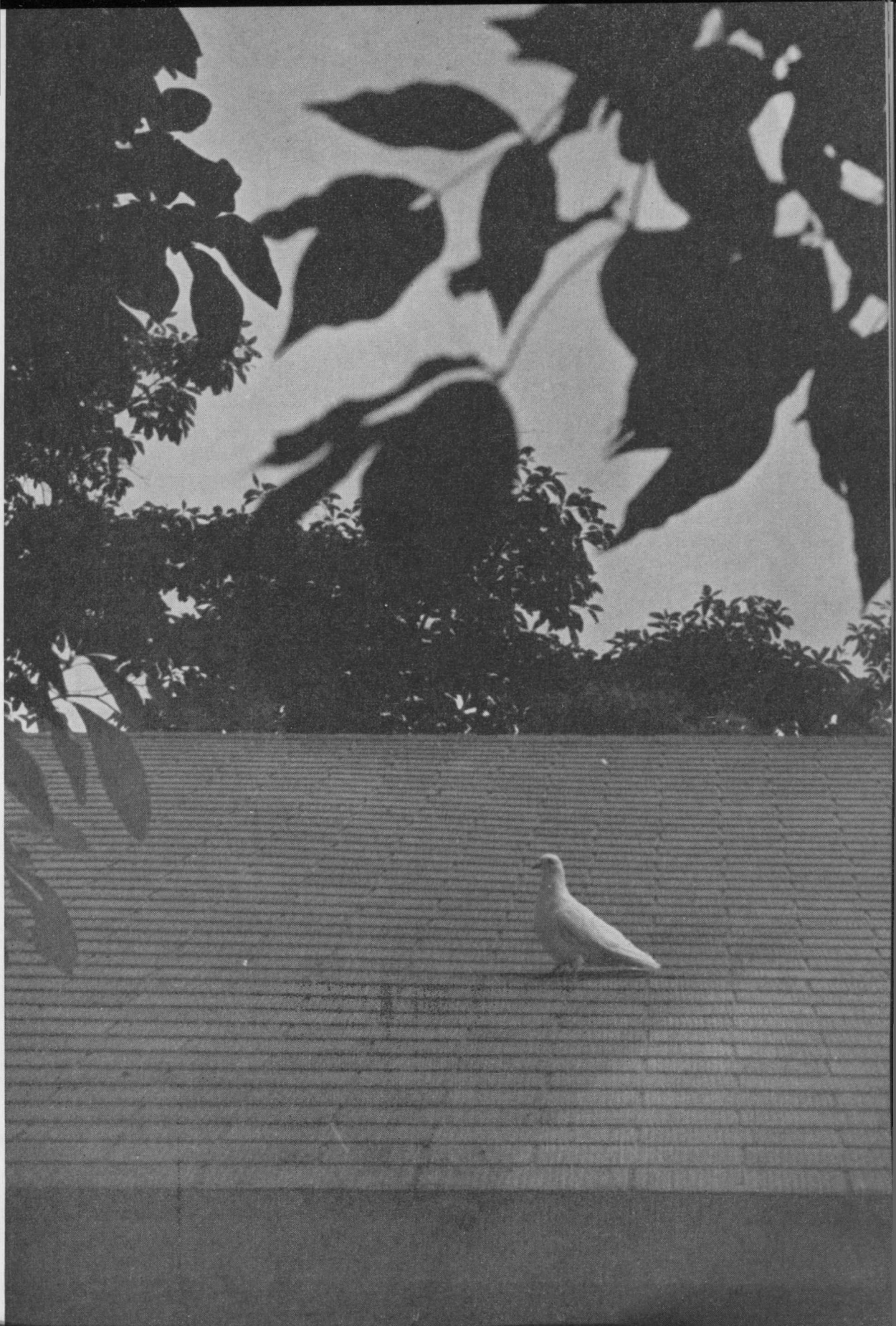

1960 SPALIS
(OCTOBER)
VOL. XI, NO. 9

laiškai lietuviams

SENOVĖS IŠMINTIS LABAI TEISINGAI SAKO,
KAD VARGAS ZMOGUI BŪTI VIENAM.
JUK ŽMOGUS YRA SOCIALUS ZEMĖS KELEIVIS,
GIMĘS NE VIENATVEI, O BENDRAM GYVENIMUI.
GYVENDAMAS VIENAS, JIS JAUČIASI NEPILNAS,
JAM KAŽKO TRŪKSTA, KAZKO NERAMU, KAŽKO NEGANA.
TAD VIENATVĖ NĖRA ZMOGAUS TIKSLAS,
BET GALI BŪTI GERA PRIEMONĖ TIKSLUI SIEKTI.
NERETAI JI ŽMOGUI PADEDA PILNIAU SUBRĘSTI.
PERGYVENDAMAS VIENATVĘ, JIS PAMATO IR SUPRANTA,
KAD ŽMOGUS NĖRA SKIRTAS TIK SAU PAČIAM,
KAD JO TIKSLAS YRA IŠEITI IŠ SAVO EGOIZMO
IR ŠVIESTI KITIEMS, SIEKIANT TIKSLO,
NESIRIBOJANČIO NEI PAČIU SAVIMI, NEI ŠIA ZEME,
SIEKIANČIO TOBULO SOCIALUMO IR DRAUGYSTĖS
SU SAVO TVĖRĖJU IR SU KITAIS ZMONĖMIS.

AUKA (I)

A. KEZYS, S. J.

Duonos ir vyno aukojimas

ISTORIJA yra pilna iškilmingų momentų, kada žmogus pajusdavo reikalą garbinti Aukštesniąją Būtybę ne vien malda savo dvasios kertelėje, bet ir išoriniu ženklu — auka. Abelis išreiškė savo religinius įsitikinimus, pastatydamas akmens altorių ir paaukodamas Dievui geriausius bandos avinėlius. Melkizedeko auka buvo duona ir vynas. Išrinktosios tautos protėvis Abraomas jau buvo beaukojąs Dievui savo sūnų Izaoką, kaip paklusnumo duoklę Aukščiausiajam Viešpačiui. Pagal Mozės įstatymą žydai kasmet valgydavo aukos avinėlį, minėdami tautos išlaisvinimą iš Egipto. Virgilijus Eneidoje šitaip aprašo Enėjo auką. Enėjas atveda keturis jaučius, vaidilutė pila vyną tarp ragų, nukerpa šiek tiek plaukų, po to šventieji kunigai gyvulius piauna. Enėjas aukoja avinėlį pragarui ir nakčiai, telyčią Proserfinai, kitas aukas Plutonui. Ant degančių likučių pila alyvą. Pateptąją auką pagaliau suryja ugnis.

Nuo neatmenamų laikų kunigai ir levitai vienoje tradicijoje, vaidilos, kunigaikščiai, burtininkai kitoje tradicijoje pravesdavo religinės prasmės veiksmą, pašventintą ne vien giesme ir malda, bet ir išoriniu ritualu, auka. Su aukų liepsnomis kildavo į dangų brangūs smilkalai, stipriausi kaimenės jaučiai, kartais net pati didžiausia auka — žmogaus, mylimiausiojo asmens, gyvybė.

Aukos spontaniškas atsiradimas įvairių amžių ir įvairių kultūrų tautose sako, kad auka yra daugiau negu paprastas istorinis supuolimas. Jos šaknys yra giliai įaugusios į žmogaus sąmonę ir, kaip tvirtina Tridento bažnytinis susirinkimas, į pačią jo prigimtį (DB 938). Žmogus yra sukurta būtis, susidedanti iš kūno ir sielos. Kaip kūrinys jis turi pripažinti Dievą savo Kūrėju ir išreikšti savo priklausomumą nuo Jo. Ir kūnas ir siela turi atiduoti Dievui savo duoklę — siela minties ir valios, kūnas jausmų ir fizinės tarnybos duoklę. Šis laisvas pasidavimas Dievo Valiai yra žmogaus auka plačiąja prasme. Jis yra pagrindas ir esmė visų aukos ritualų, kuriais žmogus amžių bėgyje išreikšdavo simboliniu būdu tai, kas glūdėjo jo širdyje. Gal dėl to aukos ritualo objektas būdavo toks daiktas, kuris išreikšdavo patį aukotojo asmenį, lyg reprezentuodamas jį šiame kūrinio susitikime su Kūrėju. Geriausias bandos avinėlis galėjo reikšti atidavimą Dievui visko, kas žmoguje buvo geriausia; duona ir vynas, pagrindiniai žmogaus gyvybės palaikytojai, išreiškė gyvybės ir gyvenimo auką; kruvinosios gyvulių aukos galėjo išreikšti mirties duoklę, ar nusidėjusio kūrinio nuotaiką, jam stovint šventojo Dievo akivaizdoje. Nuodėmės apsunkinta sąžinė teisingai jautė, kad nuodėmės kaina yra mirtis. Gal todėl paženklino daugumą savo aukų kraujo praliejimu, aukojamo daikto sunaikinimu.

Nors krikščioniui yra priimtinos tik tos senovės aukos, kuriose buvo pripažįstamas tikrasis Dievas, tačiau ir pagonių aukoje jis gali įžiūrėti tiesos kibirkštėlę, bent tą visiems bendrą žmogaus palinkimą išpažinti Dievo viršenybę, atiduodant Jam žmogiškosios būties duoklę aukos pavidale. Ta prasme pagoniškosios aukos buvo ieškojimas kelio į tikrąjį Dievą pagal žmogiškąsias išgales. Jos kartu su Apreiškimo aukomis atidavė Kūrėjui prigimties padiktuotą duoklę ir ruošė kelią krikščioniškajai Aukai, pilnai įprasminusiai visas ligšiolines žmogaus aukas.

Kristaus atėjimas į žemę įvykdė esminį perversmą religiniame gyvenime. Bet jis nepakeitė žmogaus prigimties. Žmogus ir toliau liko žmogumi. Todėl būtų buvęs krikščioniškosios religijos trūkumas, jei jos Įkūrėjas nebūtų palikęs to su žmogumi tampriai suaugusio religinio elemento — aukos. Kristus aukos nepanaikino. Jis net neatmetė senojo aukos ritualo, pripildyto vien žmogiškuoju turiniu, o perėmė jį savajai, Dievo - Žmogaus Aukai. Senajame Testamente žydai valgė aukos avinėlį paminėti jų išvadavimui iš Egipto nelaisvės. Naujajame Testamente šiuo avinėliu tampa Kristus, išvadavęs žmogų iš nuodėmės nelaisvės. Senaisiais laikais vyriausias kunigas Melkizedekas atėjo pas karalių su duonos ir vyno auka. Dabar vyriausias krikščioniškosios Aukos Kunigas, Kristus, ima tą pačią medžiagą savosios Aukos ritualui ir perkeičia ją į savo Kūno ir Kraujo Auką. "Kristus", sako šv. Ciprijonas, "aukojo Dievui Tėvui auką, ir aukojo tą pačią, kurią atnašavo Melkizedekas, būtent, duoną ir vyną, iš tikrųjų, savo Kūną ir Kraują" (RJ 581). Šiuo paralelizmu yra pabrėžiamas tas faktas, kad Kristaus Auka yra ir žmogiška, ne vien dieviška. Kristus nepanaikino žmogiškosios aukos prasmės. Jis ją pripažino, sąmoningai jungdamas ją su savąja ir prakilnindamas nauju, dieviškų turiniu. Šv. Mišios yra Dievo ir žmogaus Aukos junginys. Čia aukojasi ne vien istorinis Kristus, kuris gyveno ir kentėjo šioje žemėje prieš du tūkstančius metų, bet ir v i s a s Kristus, su visu savo Mistiniu Kūnu, kurio nariais ir mes esame. Štai kodėl šalia šv. Mišių konsekracijos, kurios metu yra įkūnijama dieviškoji Kristaus Auka, yra ir duonos bei vyno aukojimas, kuriuo aukojasi Bažnyčia su kiekvienu savo nariu. Pirma mes atnešame žmogiškąją duoklę paprastos duonos ir vyno pavidaluose, o paskui aukojame antrą kartą, kai ta duona ir vynas tampa dieviškąja Kristaus Auka.

Prasidedant aukojimui, kunigas sukalba įžanginę maldą, nudengia taurę ir, pakėlęs patenų su ostija į viršų, kalba: "Priimk, Šventasis Tėve, ... šią be dėmės auką ..."

Kai aukojame Dievui tokį mažą dalyką kaip duoną ir vyną, negalime aukoti Jam tik to vieno dalyko vertės, bet turime pridėti ir tą kitą atnašą, kuri sudaro žmogiškosios aukos prasmę — pačius save. "Bažnyčiai yra pasakyta", sako šv. Augustinas, "aukoti save tame dalyke, kurį ji aukoja" (De Civ. X, 6). Todėl duonos ir vyno aukojime Bažnyčia ne tik aukoja, bet ir aukojasi: "Nuolankius dvasia", toliau kalba kunigas, "ir susigraudinusius širdimi priimk *mus*, Viešpatie, ir tokia tetampa mūsų auka šiandien tavo akivaizdoje, kad patiktų ji tau, Viešpatie Dieve". Ant savo aukos ostijos ir į savo aukos taurę Bažnyčia sudeda "visas maldas ir bažnytines apeigas, visus gailestingumo ir meilės darbus, visus apsimarinimus ir atgailas, visą

vargą ir darbą, kiekvieną kryžių ir skausmą savo vaikų, kovojančių žemėje; visus kentėjimus ir kankinimus, visą kantrybę ir ilgesį savo sūnų, kenčiančių skaistykloje; visas dorybes ir užmokestį, visą šventumą ir garbę savo danguje esančių vaikų" (Laurent, Jesus Christus, p. 135). Visas Mistinis Kūnas yra šioje aukoje pilnai atstovaujamas, neišskiriant nė jauniausio jo nario, nė mažiausios aukos.

Mūsų pareiga yra atiduoti savo asmeninę duoklę kartu su visų bendrąja auka, nes Tomo Kempiečio žodžiais tariant, "visa tai, ką man duodi, išskyrus save, neturi reikšmės, nes man reikia ne tavo dovanų, bet tavęs" (Kr. Sek. 4, 8). Mes turime jungti šv. Mišių aukojimą su gyvenimu, atiduodami Dievui viską, ką turime ir kas esame. "Aukok Dievui šlovinimo auką ir ištesėk Aukščiausiajam savo įžadus" (Ps. 49, 14). Atnešdami prie altoriaus mažą duonos gabalėlį ar, dabartiniu papročiu, smulkų pinigėlį, turime atiduoti Dievui ir savo širdį. Marija Montessori, gerai žinoma auklėtoja, aprašo viename savo veikale, kaip ji moko savo auklėtinius šios gyvosios aukos supratimo. Kad mokiniai išgyventų pilną šv. Mišių aukojimo reikšmę, ji perkelia jos dėstymą iš mokyklos suolo į gyvenimą. Vaikai turi patys sėti kviečius, nokinti vynuoges, rudenį suimti derlių ir iš gautų vaisių gaminti ostijas ir bažnytinį vyną. Eidami šv. Mišių, jie atsineša savo gaminius į bažnyčią ir aukojimo metu procesijoje nuneša prie altoriaus, kad kunigas paaukotų juos Dievui. Kunigui dedant jų ostijas ant patenos ir pilant vyną į taurę, jiems nesunku sujungti duonos ir vyno aukojimą su savo gyvenimo auka. Juk ant patenos guli jų pačių gaminta ostija ir taurėje yra jų rankomis spaustas vynas. Kiekviena ostija ir kiekvienas vyno lašas turi gilią asmeninę prasmę. Juose slypi jų pačių darbas, rūpestis, gyvenimas.

Duona ir vynas aukojimo metu — tai mes patys. Mes turime tapti lyg kviečio grūdai, sumalti į baltą ostiją, ar lyg vynuogių sultys, supiltos į aukos taurę. Tada išvengsime klaidos, kad šv. Mišios yra šaltas, neasmeninis formalumas, ir pajusime tikrą aukos išgyvenimą kiekvienose šv. Mišiose. "Krikščionys", sako Pijus XII, "turi nepamiršti aukoti save, savo rūpesčius, skausmus, vargą, nepasisekimus ir trūkumus kartu su dieviškuoju Išganytoju, prikaltu prie kryžiaus" (Med. Dei, AAS, 1947, p. 560). Šitoks aukojimasis atskleis prieš mūsų akis neaprėpiamus dvasinės patirties plotus. Žvelgdami į savo gyvenimą, mes ieškosime ten gyvosios aukos deimančiukų, kad galėtume aukoti juos Dievui, kaip savo kūriniškosios būties duoklę.

Šis "L. L." numeris yra iliustruotas A. Kezio, S. J. nuotraukomis. Iliustracijų tema — vienatvė.

Vienatvės kiekvienas bijo, bet nė vienas jos neišvengia. Vienatvė žmogui gali būti palaima arba prakeikimas. Vienatvė nėra tikslas, bet tik priemonė. Juk žmogus yra socialinis tvarinys, tad vargas vienam! Bet vienatvėje žmogus supranta, koks jis turi būti su kitais. Vienatvėje žmogus išmoksta draugauti. Vienatvė yra geriausia draugystės mokykla. Vienatvė žmogų užgrūdina, kad jis galėtų pakelti kito naštas ir suprasti kito sielą.

ŽMOGAUS DVASIA MODERNIOSIOS PSICHOLOGIJOS ŠVIESOJE (II)

VYTAUTAS J. BIELIAUSKAS,
Xavier Universiteto Profesorius

PO TRUMPOS, praėjusį kartą duotos, keletos sąvokų apžvalgos grįžkime atgal prie žmogaus dvasios Amerikos psichologijoje. Ar galima čia kalbėti apie dvasios struktūrą? Atsakymas, be abejo turi būti neigiamas. Daugumą Amerikos psichologų žmogų priskiria gyvulių karalijai. Tiesa, jis yra aukštesnio laipsnio gyvulys, bet vis tiek gyvulys. Tiesioginiai apie žmogaus dvasią šių dienų psichologas nekalba. Praėjusį kartą rašėme, kad Amerikos psichologijoje galima rasti eilę sąvokų, kuriose galima išskaityti bent dalinį dvasios pripažinimą. Tos sąvokos yra: *aš, intelektualinės funkcijos, motyvacija, vertė, laisvė, asmenybė*. Šios sąvokos sudaro tarsi atskiras griaučių dalis, kurios drauge sudėtos gal ir duotų pilnesnį dvasios vaizdą. Tačiau tokių užsimojimų paprastai vengiama.

Šiuometinė Amerikos psichologija naudoja visą eilę erzacinių sąvokų, vengdama naudoti sielos sąvokas. Tur būt, labiausiai tokių sąvokų mėgiama yra *asmenybės* sąvoka. Šiandien daugeliu atvejų asmenybės sąvoka reiškia tą pat, ką sielos ar žmogaus dvasios sąvoka. Žinoma, kaip sielos sąvoka pirmoje eilėje priklauso nuo žmogaus asmeniškos filosofijos, taip ir asmenybės sąvoka priklauso nuo asmeniškos psichologo filosofijos. Ne vienas psichologas šiandien galėtų lengvai žengti nuo asmenybės prie sielos ir žmogaus dvasios sąvokų, bet jeigu jis to nedaro, tai yra ne mokslo, bet jo asmeniškų pažiūrų reikalas.

Tenka dar paminėti, kad žmogaus dvasios dvasiniam elementui, t. y. tokiems dalykams kaip sielos nemirtingumas ar dvasiškumas, Amerikos psichologijoje nėra erzacų. Bet tai jau yra visai kitas reikalas. Sielos dvasiškumas ar nemirtingumas nėra psichologinis klausimas, dėl to visai teisingai Amerikos psichologai jo nesvarsto ir, mano nuomone, psichologijos ribose neturi teisės svarstyti. Žinoma, katalikai psichologai Amerikoje sielos ir dvasios sąvokas vartoja dažniau, bet daugiau jie vartoja jas scholastinės filosofijos rėmuose ir, jas kartodami, yra pasilikę šalia moderniosios psichologijos. Deja, apgailestaudami turime pripažinti, kad katalikų psichologų įnašas į Amerikos psichologiją yra labai ribotas, beveik nepastebimas. Tai yra ypač dėl to, kad jie iki šiol nesugebėjo užpildyti prarajos tarp scholastinės (arba filosofinės) psichologijos ir moderniosios psichologijos. Ši praraja yra beveik nejaučiama vokiečių ar prancūzų psichologijoje. Antra vertus, gal čia katalikai psichologai ligi šiol nėra turėję reikiamo supratimo ir paramos iš katalikiškosios visuomenės, kuri, bendrai imant, nėra psichologiškai nusiteikus. Tokiu būdu jie nėra remiami nei katalikiškos visuomenės, nei savo nekatalikų kolegų, tad visa to akivaizdoje susidaro

per daug nesaugumo, kad būtų galima išvystyti naujas idėjas.

Tokiu būdu katalikai psichologai, kurie turėjo duoti didžiausią įnašą asmenybės psichologijai, galima sakyti, Amerikoje nieko nėra davę. Tai yra liūdna ir nepateisinama. Vienintelis rimtas mėginimas sumoderninti katalikiškąją psichologiją buvo pradėtas Tomo Verner Moore 1930 m. jo pasirodžiusia knyga, vardu "Cognitive Psychology". Tačiau jo balsas liko neišgirstas, ir knyga nebuvo populiari, nors ji turėjo reikšti naują posūkį Amerikos katalikų psichologiniame galvojime. Šis faktas rodo, kad nesaugūs žmonės naujumų vengia. T. V. Moore jautėsi saugus, bet jo kolegos tokio saugumo jausmo neturėjo ir, tur būt, nė dabar neturi.

Žmogaus dvasios sąvoka Europos psichologijos šviesoje

Kai Amerikos psichologai jau nuo pat šios disciplinos įvedimo į šį kontinentą labai uoliai darbavosi, norėdami įrodyti, kad psichologija yra empirinis mokslas, Europos psichologai šitokiems tikslams daug energijos neeikvojo. Pirmiausia tai buvo dėl to, kad ten mokslo sąvoka yra platesnė, dėl to, jau nuo Wundt ir Ebbinghaus dienų niekas rimtai neabejojo, kad psichologija yra mokslas. Taigi, nors šiek tiek ir atsilikdami empirinės psichologijos srityje, Europos psichologai nesijautė įpareigoti visiškai išmesti iš savo žodyno sąvokas, kurių jie pilnai empiriškai ir negalėtų patikrinti. Todėl visų psichologų ten buvo naudojamos sielos ir dvasios sąvokos. Asmenybės ir charakterio sąvokos jau seniai yra prigijusios Europoje. Verčių sąvoka, kaip esame minėję, yra įvesta vokiečio Spranger. Dvasia ir žmogaus dvasiniai pasireiškimai ten visuomet domino psichologus. Taip pat ir nekatalikai psichologai galėjo ir tebegali vartoti šias sąvokas, nebijodami tapti "nemokslišKais". Tad Europos psichologijoje žmogaus dvasia, galima sakyti, turi savo veidą, nors kartais gal ir ne visai ryškų. Didieji Europos psichologai niekuomet nėra paneigę dvasios ir dvasiškumo ar sielos. Šios sąvokos turėjo užėmę rimtą vietą Wundt psichologijoje. Šiai temai nagrinėti Alexander Pfaender, Miuncheno universiteto profesorius, 1933 m. paskyrė 416 puslapių knygą, pavadintą "Die Seele des Menschen". Vienas pirmaujančių asmenybės psichologijos atstovų Vokietijoje Philipp Lersch taip pat duoda gana žymią vietą žmogaus dvasios svarstymui savo knygoje, vardu "Der Aufbau der Person" (1953 m.).

Pokarinė Austrija taip pat turi savo žymų atstovą Viktor E. Frankl, kuris yra įsteigęs net naują psichoterapijos mokyklą. Šios mokyklos teorijose apie žmogų yra įjungti trys pagrindiniai faktai: žmogaus dvasiškumas, laisvė ir atsakomingumas. Viktor Frankl pagrindine neurozės priežastimi laiko dvasios sumenkėjimą ir tuo pat žmogaus nužmogėjimą. Taigi, jo nuomone, žmogaus problemos negali būti išspręstos laboratorinių eksperimentų pagalba, bet jos turi būti studijuojamos kaip egzistencialinės problemos. Frankl mokyklos oficialus vardas yra *logoterapija*, bet esmėje ji yra labai artima egzistencinei terapijai, kuri yra ypatingai išaugusi Šveicarijoje ir kurios pienieriai yra: Binswanger, Strauss ir Storch. Šie autoriai mano, kad žmogaus negalima suprasti, neįvelgiant į jį iš ontologinės pusės. Psichoterapija yra galima tik tada, jeigu ji padeda žmogui susiorientuoti ir ras-

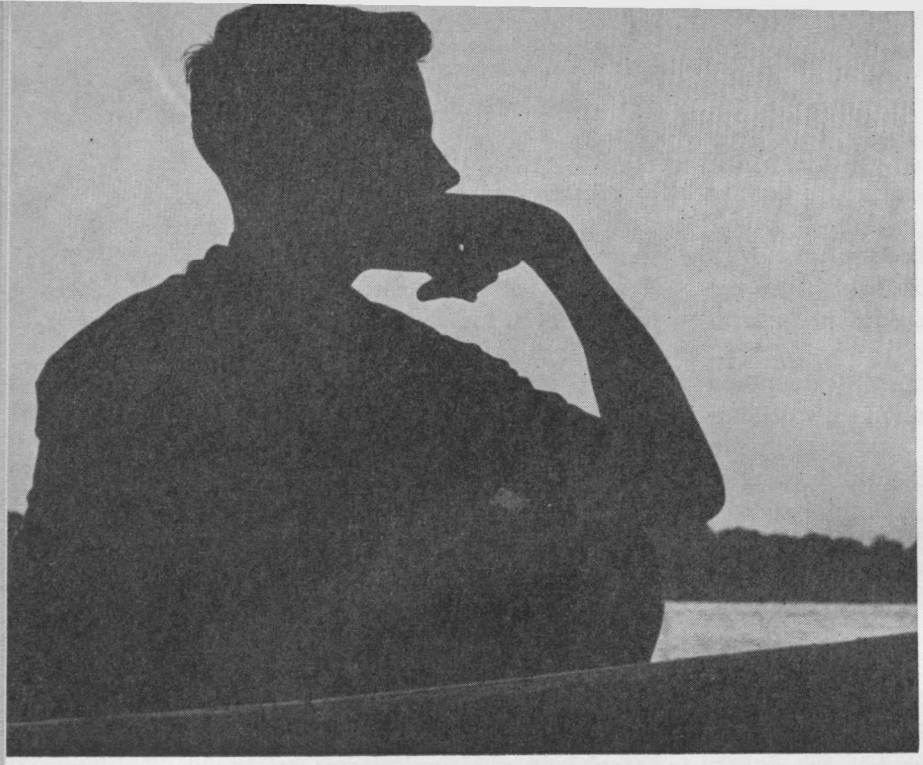

Tik gilus vienatvės pajautimas iškelia asmeninę problemą, taip kamuojančią, kad individas pajunta savyje nenumaldomą reikalą atsiverti Dievui ir pasauliui.

Keyserling

ti savo vietą visatoje bei geriau pažinti savo prigimtį.

Prancūzų kultūros sferoje žmogaus dvasia taip pat turi pilną pripažinimą. Joseph Nuttin (Psychoanalysis and Personality, New York, 1953, p. 113) siūlo sudvasinti asmenybės sąvoką ir tik su tokia asmenybės sąvoka mėginti padėti žmonėms, patekusiems į emocines bėdas. Dvasiškumas (spiritualité) jam reiškia žmogiškumą, nes, jo nuomone, be dvasios negalima kalbėti apie pilną žmogiškumą arba humaniškumą. Taip pat ir Louvain universiteto profesorius Alfred Michotte, nors ir nesigilindamas į asmenybės psichologiją, yra davęs ypatingai stiprių eksperimentinių pagrindų kai kurioms filosofinėms tezėms patvirtinti. Pvz. jis įrodo, kad priežastingumo dėsnis yra žmogaus prigimties dalis ir kad mūsų supratimas (percepcijos) vyksta pagal šį dėsnį. Tai yra didelis laimėjimas ne tik Aristotelio teorijai apie priežastingumą, bet taip pat ir psichologijai.

Prancūzijoje, kur dar yra tebetęsiamos egzistencialinės diskusijos ir kur psichologija yra gana gyvai įsijungusi į šias diskusijas, galima pastebėti naują reiškinį. Ten jau yra mėginama sumoderninti filosofinę psichologiją (t. y. racionalinę psichologiją. Red.). 1953 m. R. Jolivet ir J. P. Maxence yra pradėję redaguoti ir leisti naują filosofijos vadovėlį, kurio du pirmieji tomai yra pavadinti psichologija. Veikalas apie psichologiją yra parašytas R. Jolivet, katalikiško Lyono universiteto profesoriaus ir žymaus scholastinės psichologijos žinovo. Šiame veikale autorius labai vykusiai įveda moderniosios psichologijos terminologiją, tokiu būdu papildydamas scholastinę filosofiją. Jo valios studijos ir sielos aprašymas rodo pilną naujųjų moty-

vacijų teorijų supratimą ir platų susipažinimą su asmenybės studijomis. Iš šio veikalo susidaro įspūdis, kad žmogaus dvasia prancūzų psichologijoje, taip pat kaip ir belgų psichologijoje, yra priimama kaip būtinai reikalinga sąvoka žmogaus supratimui. Žmogus čia suprantamas kaip būtybė, kurios dvasiškumas pasireiškia galvojimu, kūryba, vertybių supratimu, laisvės sąvoka ir asmenybės bei nemateriališkumo supratimu. Dvasiškumas, kaip Jolivet pažymi, yra pilno žmogiškumo ženklas. Tai yra visiškai panašu į Nuttin tezę.

Santrauka ir išvados

Svarstėme žmogaus dvasios struktūrą moderniosios psichologijos šviesoje. Iš pradžių davėme žmogaus dvasios apibrėžimą, pagal kurį nustatėme, kad žmogaus dvasia ir siela yra sinoniminės sąvokos. Moderniąją psichologiją padalinome į dvi grupes: amerikiečių (prie jos priskyrėme ir anglų) ir europiečių. Matėme, kad Amerikoje mokslo sąvoka yra imama siaura prasme, dėl to psichologija, norėdama save laikyti empirinio mokslo atstove, nesvarsto dalykų, kurių negalima patvirtinti empiriniu metodu. Toks mokslo supratimas yra gana materialistinis, bet tai yra faktas, su kuriuo tenka skaitytis.

Plėtodamasi šitokio materialistinio mokslo aiškinimo šviesoje, Amerikos psichologija nei apie dvasią, nei apie sielą visai nenori kalbėti ir žmogų paprastai laiko tik savos rūšies gyvuliu. Nežiūrint šitos paskutinės naujausios psichologinės teorijos, ypatingai psichoterapistų ir asmenybės psichologų įtakoje pradedama gvildenti sąvokas, kurios gali reikšti dvasiškumą. Minėjome, kad tos sąvokos yra: aš, intelektualinės funkcijos, vertybės, laisvė, motyvacija ir asmenybė. Asmenybės sąvoka daugeliui šių dienų psichologų atstoja dvasios ir sielos sąvokas. Peržvelgę Europos psichologines kryptis, pastebėjome, kad tenai tiek bėdos su žmogaus dvasios pripažinimu nėra ir kad ten psichologai visuomet naudojo ir tebenaudoja sielos ir dvasios sąvokas. Taip pat pastebėjome, kad kai kuriuose Europos kraštuose psichologija yra vėl atgavusi gyvą ryšį su filosofija, ko negalima pastebėti anglosaksų pasaulyje.

Amerikoje vis dar tebesitęsia griežtas skirtumas tarp mokslo ir filosofijos. Ir filosofai čia, būdami labai nesaugūs, nesugebėjo išvystyti naujų idėjų ir į savo teorijas įjungti moderniosios psichologijos rezultatų. Dėl to čia filosofija, ypatingai scholastinė, yra gana atitrūkusi nuo moderniosios psichologijos, kas yra labai liūdnas reiškinys. Mėginome dėl to apkaltinti katalikus, tiek filosofus, tiek psichologus, kad jie nedavė reikiamo įnašo nė vienai šių sričių, kai tuo tarpu kituose kraštuose katalikai pirmavo ir pirmauja ir eksperimentinėje, ir gydomojoje psichologijoje. Atrodo, kad žmogaus dvasia moderniojoje psichologijoje savo veido neturi, bet vis dėlto ji turi daug galimybių. Žmogaus dvasios ženklus galima rasti ir šiandieninėje Amerikos psichologijoje. Naujausi veikalai tam duoda daug stiprių vilčių.

Tačiau dvasios reikia ieškoti ir būti pasiruošusiam atskirti grūdus nuo pelų. Tam, kuris neturi tinkamo pasiruošimo ir kuris seka eilinių psichologų samprotavimus laikraščiuose ir kolegijų paskaitose, psichologija dvasios sąvokų neparodys ir nepadės pažinti žmogaus, nes jis čia nieko negirdės apie dvasiškumą. Deja, nepadės jam nė filosofija, kuri vartoja kalbą, nieko bendra neturinčią su psichologija. Tai-

gi, jaunas žmogus, šiandien studijuodamas psichologiją šiame krašte, gali lengvai prarasti kryptį ir apie žmogų sužinoti mažiau, negu visai nestudijuodamas. Bet jeigu šis jaunas žmogus turės gerus pagrindus, įsigytus anksčiau, yra galimybių, kad jis, studijuodamas psichologiją, girdės apie tai, kas priklauso žmogaus dvasiai, ir kad jis nenurims, kol pats neras atsakymų į klausimus, į kuriuos psichologija nemoka atsakyti.

Bet gal taip liūdnai ir nereikėtų į tai žiūrėti, nes psichologijos tikslas nėra studijuoti tik žmogaus dvasią. Tai yra viso mūsų auklėjimo ir auklėjimosi tikslas. Ir jeigu žmogaus dvasia šiandien Amerikoje yra be veido ir be struktūros, gal reikia kaltinti ne vieną kurią mokslo šaką, bet visą sistemą, kuri yra persisunkusi empiriniu materializmu. Gal būt, tektų gana rimtai pakartoti šios temos nagrinėjimo pradžioje cituotus E. Boring žodžius ir pasakyti, kad gal mes per daug laukiame iš mokslo. Mokslas žmogaus laisvu nepadarys. Laisvė ir dvasia yra daugiau negu mokslas.

ŽMOGAUS RYŠYS SU ANTGAMTE

DR. JUOZAS PRUNSKIS

KARTĄ Čikagoje teko susipažinti su vienu J.A.V. generolu. Jo žmona buvo lietuvių kilmės. Kad ir trumpai su juo pabendravus, teko pajusti, kad jo kasdieniuose užsiėmimuose yra neužmirštas ir rožančiaus kalbėjimas. Tas žymus kariškis buvo giliai tikintis žmogus.

Aviacijos generolo patyrimas

Aviacijos generolas E. W. Rawling, kuriam buvo patikėtos labai svarbios aviacijos medžiagų viršininko pareigos, šitaip rašo: "Vyrai, kurie valdo lėktuvą, ar tai garsą pralenkiantį sprausminį, ar mažiau žavų propelerio traukiamąjį, supranta maldos vertę. Šis teigimas yra teisingas ir mano paties 30 metų karjeroje". Čia jis randa pačioje gamtoje įtikinantį argumentą, nes, anot jo, "yra tvarkingas ir neribotas planas, pagal kurį valdomi visi dalykai: žvaigždžių keliai, metų laikai, gimimas, augimas ir mirtis. Nors žmogus tegali tik mažą to plano dalį įžvelgti, vis tiek yra įtikinantis aiškumas, kad tik Aukščiausioji Būtybė gali taip tvarkyti visatą, kad tai prašoka net žmogaus pajėgumą suprasti. Kad yra Dievas, apie tai negali būti abejonės. Tik nieko nepaisąs arogantas galėtų tai neigti".

Generolas yra nuomonės, kad amžinąsias tiesas pažinti ir pagal jas gyventi žmogui trukdo savimyla, todėl jisai sako, kad geriausias vaistas prieš savimylą esanti malda. Žmogus, kuris nuoširdžiai meldžiasi, negali būti labai savimylus. Maldos metu žmogus stengiasi savo mintį ir valią suderinti su Dievu. Gal jis ir prašo sau kokios nors malonės, bet jis tai daro nuolankiai, galėdamas pasakyti: "Tebūnie ne mano, o Tavo valia".

Palikti pasaulį geresnį

Įvairių sričių gilieji protai įžvelgia Amžinosios Būtybės buvimą. Illinois universiteto klinikinių mokslų departamento rektorius, fiziologijos profesorius dr. A. C. Ivy rašo: "Kuo daugiau aš pažįstu gyvųjų būtybių mechanizmą ir jų reagavimą į išorinį pasaulį, kuo daugiau pažįstu visatą ir viską, kas joje yra, kuo labiau pažįstu įstatymų ir tvarkos begalinę apimtį, kuri yra būdinga visų dalykų struktūrai ir pasireiškimui, tuo labiau tikiu Dievą, tuo labiau esu nustebintas Jo begaline galia ir išmintimi, tuo labiau jaučiuosi verčiamas kokia nors maldos forma ir savo geru elgesiu pagerbti Jo vardą ir Jį pagarbinti... Kuo ilgiau aš gyvenu, tuo nuoširdžiau ir dažniau meldžiu išminties ir ryžto daryti tai, kas yra gera Dievo akyse, kad tokiu būdu ir aš galėčiau prisidėti, kuo tik galiu, prie Jo karalystės ir Jo valios įvykdymo, kaip danguje, taip ir žemėje... Aš meldžiuosi, išreikšdamas padėką už tuos dalykus, kuriais džiaugiausi ir tebesidžiaugiu, ir už tas pamokas, gautas iš savo ir kitų žmonių blogo elgesio... Meldžiu jautrios sąžinės, kad būčiau budrus pagundoms ir vengčiau blogio, kad savo gyvenimu galėčiau palikti pasaulį bent kiek geresnį".

Didžiojoj krizėj

Žmogaus susijungimą su Dievu ypač laiko svarbiu taip netikrais dabarties laikais Virginijos Valstybinės Kolegijos prezidentas dr. R. P. Daniel. Jis taip sako: "Jokiu kitu istorijos laikotarpiu malda neturėjo didesnės reikšmės, kaip dabar, kada žmogus susiduria su krize, kuri gali jį ištikti, apie ką mūsų protėviai nė negalvojo. Kiekvienas naujas išradimas, atrodo, yra lyg priemonė sunaikinti žmoniją".

Grįždamas prie savo paties gyvenimo uždavinių, tasai kolegijos prezidentas pasakoja, kokią didelę atsakomybę jis jaučia, kai reikia daryti sprendimus, nuo kurių dažnai gali priklausyti tūkstančių žmonių gyvenimas. Toliau jis tęsia: "Esu patyręs, kad melsdamasis jaučiuosi pilnas jėgos ir aiškesnio visų dalykų supratimo. Visa tai pralenkia bet kokius mano asmeniškus sugebėjimus. Yra nuostabu ir džiugu maldos keliu padaryti neįmanomus dalykus įmanomais, atrodantį pralaimėjimą paversti pergale ir atgal traukiančias jėgas panaudoti veržimuisi į priekį".

Tęsdami toliau žymiųjų Amerikos žmonių pasisakymus apie jų ryšį su antgamte, galime prisiminti Clevelando laikraščio "Plain Dealer and News" viceprezidento Charles F. McCahill pasakymą: "Maldą aš laikau pasikalbėjimu su Dievu. Tai darydamas, aš jaučiu ryšį su Juo. Jis yra mano Viešpats ir vyriausias visatos Valdovas. Jis yra mano Mokytojas, aš nuo Jo visiškai priklausau. Taip pat aš žinau, kad visos dovanos, kurių tik susilaukiu, yra Jo geradarybės".

Prezidento Eisenhowerio kabineto narys, žemės ūkio ministeris Ezra Taft Benson taip pat jaučia artimą ryšį su pasaulio Kūrėju: "Malda ne tik mus suartina su Dievu, bet ji ir sustiprina mūsų kasdieninius veiksmus, padarydama juos teisingesniais, nes mumyse atsiranda nusistatymas Jį pripažinti ir laikyti mūsų veiksmų dalininku. Tai padeda mums savo mąstymą nukreipti į tiesų ir pozityvų kelią. Tai moko tikėjimo ir padeda pasiekti supratimą. Tai sukuria atmosferą, kurioje džiaugsmas ir meilė neturi ribų. Malda išveda žmogų iš neryžtingumo ir nusivylimo dumblo į saulės šviesą, sužibančią iš meilės ir pasitikėjimo. Noras ti-

kėti ir pripažinti aukštesnę būtybę, kaip matyti iš maldos praktikavimo, pakelia žmogaus moralinį lygį, atnaujina jo supratimą ir veda į amžinojo tobulėjimo kelią".

Praturtinta asmenybė

Švietimo vadovybėje dirbąs dr. Sidney A. Rand primena, kaip ryšys su antgamtiniu pasauliu žmogų praturtina. "Vyras ar moteris", sako jis, "jeigu ištisais metais nepamiršta ugdyti maldos įpročio, tampa turtingesne asmenybe, nes malda labai daug ką suteikia".

Publicistas dr. Frank Kingdon primena, kad Dievas yra viską apimanti Dvasia. "Aš esu Jame. Jis žino mano kvailybes, mano silpnybes, mano nuodėmes ir mano reikalus daugiau negu aš pats. Dėl to geriausia mūsų malda gali būti — *tebūnie Tavo valia*. Tai didelis žmogaus nusižeminimas ir psichologiškas savo silpnybės pripažinimas bei kūdikiškas pasitikėjimas Dievu".

Dėl to jis toliau ragina: "Melskitės nenustodami. Dievas nenorėjo, kad mes eitume per gyvenimą užmerktomis akimis, kartodami tik apeiginius žodžius. Jo noras buvo, kad mes kiekvieną minutę jaustume savo ryšį su Juo ir kad žinotume, kad kiekvienas mūsų atodūsis ir žodis yra bendravimas su Juo. Mano supratimu, maldą savo giliausia prasme yra ne tie žodžiai, kuriuos ištaria mano lūpos, bet tas nepaliaujamas jausmas, kad aš niekada nesu nuo Jo atsiskyręs".

Berkeley universiteto profesorius dr. G. Harkness pirmiausia žvelgia į pagrindines šių dienų žmogaus viltis tardamas: "Yra du dalykai, kurių dabartiniu metu žmonės labiausiai ilgisi — tai taikos tarp tautų ir ramybės kiekvieno žmogaus vidaus gyvenime. Malda yra labai reikšminga abiems dalykams. Mes niekada nepasieksime pasaulio atnaujinimo be atskirų individų atnaujinimo; o žmogaus gyvenimo atnaujinime maldai priklauso labai žymi vieta. Mano giliu įsitikinimu, malda yra kelias į taiką ir ramybę ir viena ir kita aukščiau minėta prasme. Tačiau tai nelengvas kelias. Jis brangiai kainuoja. Jėga, kuri pasiekiama maldos keliu, yra ne mūsų, bet Dievo jėga, o Jo valia yra mūsų ramybė.

Iš nuolankios širdies gelmių

Buvęs Amerikos politikos veikėjas dr. H. V. Prochnow gražiai išryškina žmogaus vidaus pasiruošimą, iš kurio išplaukia nuoširdus ryšys su antgamte: "Kad malda turėtų toli siekiančios galios, ji turi kilti iš nuolankios, atleidžiančios širdies gelmių. Tik nuolankus žmogus giliai atjaučia savo suklupimus bei trūkumus ir giliai pergyvena savo priklausomybę nuo Dievo. Tūkstančiais kartų kiekvienas mūsų jaučiasi palaimintas, tačiau retai dėkingumo žodis išeina iš mūsų lūpų. Kasdien mes esame kalti dėl savo nedėkingumo. Argi mes pirma turime netekti regėjimo, kad suprastume saulėleidžių, miškų ir ežerų gražumą? Argi mes pirma turime kęsti alkį, kad įstengtume parodyti savo dėkingumą už nesuskaitomas medžiagines palaimas? Argi mes pirma turime netekti laisvės, kad susiprastume būti dėkingi už laiką, kai ja džiaugiamės? Argi reikia nelaimės ir tragedijos, kad atsivertų mūsų akys? Kai kas dar paklausia, argi reikėtų kiekvienoje kartoje nukryžiuoti Kristų, kad žmogus pilnai suvoktų tas palaimas, kurios žmogui visiems laikams yra suteiktos?

Gražiai vienu trumpu sakiniu savo susijungimą su Visagaliu nusako ak-

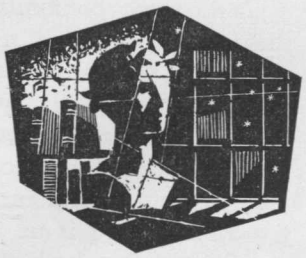

idėjos ir žmonės

ARTIMO MEILĖS DIDVYRIS

* * *

ALFONSAS GRAUSLYS

(Šv. Vincento Pauliečio 300 metų mirimo sukakties proga)

Manau, kad kai kuriems mūsų teko matyti šitokį paveikslėlį: vidutinio ūgio senelis, švelniai gerumu besišypsančiomis akimis ir siauromis lūpomis, juoda birete ant galvos, plačiu ir ilgu apsiaustu, iš po kurio matosi ant rankos laikomo kūdikio galvutė; o kitas vaikas stovėdamas glaudžiasi prie jo. Tai populiarusis XVII šimtmečio Prancūzijos šventasis — šv. Vincentas a Paulo. Tai šventasis, kuris dėl savo plačios, visomis kryptimis išsišakojusios artimo meilės veiklos yra virtęs artimo meilės dorybės įsikūnijimu ir simboliu. Tad neveltui ir meno pasaulis, susidomėjęs jo asmeniu, Prancūzijoje sukūrė labai simpatingą filmą, vardu "Mr. Vincent".

Šiais neapykantos kurstymo, savanaudiškumo ir įvairiai besireiškiančio egoizmo laikais šv. Vincento mirties sukaktis kaip tik duoda progos mesti žvilgsnį į tą stipriai evangelijoje pabrėžtą, bet gal labiausiai krikščionių pamirštą artimo meilės dorybę.

Plati šventojo veikla

Neliesdami čia šv. Vincento visos gyvenimo eigos ir datų, tik prisiminsime, kad jis gimė prancūzų kaimiečių šeimoje, o mirė, sulaukęs beveik 80 m. amžiaus, Paryžiuje 1660 m. rugsėjo mėn. 29 d., šešiasdešimt savo ilgo gyvenimo metų užpildydamas negirdėtai gausia ir plačia artimo meilės veikla. Galima sakyti, kad nebuvo tokio dvasinio ar medžiaginio vargo, su kuriuo

---

torius Eddie Dowling: "Malda yra mano kasdieninis Dievo aplankymas".

Mokslininkas Sir Hubert Wilkins ragina: "Niekada nereikia pamiršti, kad su nuoširdžiu tikėjimu atliekama malda yra jėga, traukianti į asmeninę laimę, savęs kontrolę, socialinę harmoniją, moralinę pažangą ir dvasinius laimėjimus. Tikėjimas ir malda turi būti suaktyvinti meile: Dievo, draugų, kaimynų ir net priešų meile, o taip pat ir paties savęs meile, kiek tai rišasi su asmens kilnumo ir savigarbos išlaikymu".

Pagaliau naudinga išgirsti generolo L. C. Shepherd žodžius: "Tikiu maldos galia, nes visą mano gyvenimą, ypač fizinių pavojų ir protinio įtempimo laikotarpiais, ji man atnešė didelę dvasinę pagalbą ir sustiprinimą".

šventasis savo gyvenime nebūtų susidūręs ir nebūtų juo sielojęsis. Savo ankstyvoje jaunystėje tapęs kunigu, o vėliau trumpai buvęs dviejų parapijų klebonu, jis dar apčiuopiamiau pajuntа dvasinį ir medžiaginį liaudies vargą, pradėdamas su juo kovoti ir jį mažinti.

Baisu yra badauti ir nuolat alkti. Tada visas idėjų pasaulis nustoja savo patrauklumo. Žmogus virsta tartum medžiaga, kai nuolat tik medžiaga turi rūpintis. Bet nemažiau yra baisu gyventi religijos neįprasmintą, tad beprasmį ir klaikų gyvenimą. Tokio gyvenimo fone kančios tarpai tai yra tik žaibai, kurie tą klaikumą dar labiau paryškina. Štai dėl ko šventasis jautė, kad duoti žmonėms tiesos ir duonos yra jo gyvenimo pasiuntinybė.

Tad pirmiausia jis su keliais kitais kunigais pradeda važinėti misijų darbams, visur kurdamas "Gailestingumo Brolijas". Misijų metu tiesai sušvitus žmonių sielose, jų širdis, paliesta malonės ir meilės, palinkdavo ir duoną dalintis su tais, kurie jos mažiau turi.

Kapelionaudamas didiko, galerų (t. y. anų laikų valstybinio laivyno) generolo Gondi šeimoje, jis susiduria su galerų vergais, prirakintais prie irklų. Labai jaudindamasis dėl jų padėties (kurią puikiai atvaizduoja dabar teberodomas "Ben-Hur" filmas), jis pradeda tarp jų apaštalauti ir jų padėtį visokiais būdais lengvinti. Paskirtas galerininkų kapelionu, jis keletą metų sėkmingai kovoja su ta baisia anų laikų žaizda.

Norėdamas, kad misijų darbas kaimuose būtų pastovus ir plistų, jis sukuria "Misijų Kongregaciją". Plėsdamas labdarybės darbą, jis nepasitenkina minėtų gailestingumo brolijų steigimu liaudies tarpe. Į tą darbą jis įtraukia ir aristokrates, pavadintas *gailestingumo poniomis*. Pilnai nepasitikėdamas nei vienų, nei kitų pastovumu šiame darbe, jis pagaliau sukuria iki mūsų laikų tebegyvuojančią Gailestingųjų Seserų Kongregaciją (jos yra vadinamos ir vincentietėmis). Šių visų įstaigų skyriai tuoj pradeda plisti po Prancūziją ir už jos ribų.

Matydamas, kad dvasinio skurdo stambi priežastis yra netinkamai paruošta dvasiškija, jis pradeda steigti kunigų seminarijas, kurių iki tada dar nebuvo. Iš savo labdaros organizacijų ir misijų būstinės Saint Lazare, šalia Paryžiaus, jis pradeda kas savaitę kviesti kunigus konferencijoms. Tų konferencijų metu buvo studijuojama liūdna tiek ganomųjų, tiek ganytojų dvasinė padėtis ir ieškoma būdų patiems atsinaujinti ir kitus atnaujinti. Tie susirinkimai metų metais yra pastoviai tęsiami, sutelkdami geriausius kunigus ir spinduliuodami į visą kraštą dvasinio atsinaujinimo ir atnaujinimo idėjas.

Tais laikais buvo labai liūdna neteisėtų vaikų ir pamestinukų padėtis. Užtenka tik pasiskaityti V. Hugo romaną, vardu "Žmogus, kuris juokiasi", kad būtų galima pakankamai suprasti tos padėties tragiškumą. Tokiems vaikams gelbėti šventasis organizuoja ponių ratelį pamestinukams globoti. Tam darbui sutelkiamos vis didesnės lėšos, įsigyjama vis erdvesnės patalpos. Norėdamas tam darbui labiau paraginti ir padėti nugalėti kai kurių jaučiamą tokiems vaikams antipatiją, jis ir ponioms ir seserims primena, kad jeigu tų vaikų tėvas yra nežinomas, tai pats Dievas yra jų tėvas, o Dievo vaikus globoti yra didelė garbė. Nenuostabu, kad ir V. Hugo, rašydamas minėtame romane, kad XVII amžius buvo negailestingas vaikams, pagerbia šv. Vincentą, sakydamas, kad ta-

Ereliai skraido pavieniai, o varnos mėgsta būriuotis. Lengvabūdžiai mėgsta kompanijas, o išmintingieji ieško vienumos.

Fr. Rueckert

sai šventasis troško surasti vaistų šiai žaizdai gydyti.

Jau kad ir nebūdamas galerininkų kapelionu, šventasis rūpinosi, kad ponios ir seserys imtų globon kalinius, juos šelpdamos dvasiniai ir medžiaginiai. Valdžios leidžiamas, jis išlaisvino iš kalėjimų nusikaltusius jaunuolius ir juos apgyvendino jo paties įsteigtuose pataisos namuose.

Kovodamas su elgetavimu, dėl anų laikų vargo labai Prancūzijoje paplitusiu (tik Paryžiuje buvo apie 40.000 elgetų), šventasis rūpinosi negalinčių dirbti *senelių namais* ir dar galinčių dirbti *darbo namais*.

Kai dėl nuolatinių karų ištisos Prancūzijos provincijos pradėjo badauti ir nuo epidemijų mirti, šv. Vincentas suorganizavo plataus masto pagalbą, pristatydamas rūbų ir maisto, tam tikslui surinkdamas milijonines pinigų sumas. Kai kurių provincijų gubernatoriai, matydami tokią sėkmingą šventojo pagalbą, jį pradeda vadinti "tėvynės tėvu", prašydami, kad jis ir toliau rūpintųsi kraštu.

Jo kunigai misijonieriai tapo žinomi visame krikščioniškame pasaulyje. Jo organizacijų skyriai, dar jam gyvam tebesant, pradeda plisti ir už Prancūzijos ribų: Italijoje, Lenkijoje, Airijoje ir misijų kraštuose. Ypač jis susirūpina pagonių nelaisvėn paimtų krikščionių likimu, suorganizuodamas milijonines pinigų sumas jų išpirkimui.

Tai tik apgraibomis suminėti šventojo darbai. Jo sukeltos idėjos ir suorganizuotos įstaigos, anot biografų, atnaujino XVII šimtmečio Prancūzijos veidą. Viso šio plataus judėjimo židinys buvo beveik 50 metų Saint Lazare įstaigoje gyvenąs šventasis, kurio patarimų ir padrąsinimų, nors ir laiškais, laukė po pasaulį išsisklaidę tūkstančiai jo bendradarbių. Kai kurie biografai tvirtina, kad šito 50 metų didžiau-

sio veiklumo laikotarpyje jis yra parašęs apie 50 tūkstančių laiškų, kurių virš 3000 yra užsilikę iki mūsų laikų.

Šventojo veiklos sėkmingumo paslaptis

Kalbant apie jo veiklos sėkmingumo paslaptį, nereikia pamiršti, kad jis labai anksti susidūrė su žmonių vargu ir turėjo progos iš arti stebėti bei padaryti tinkamas išvadas. Bet didelio vargo jis ir asmeniškai patyrė. Po keletos kunigavimo metų, keliaujant jūra, jis pripuolamai pagrobiamas drauge su kitais piratų ir parduodamas Afrikos vergijon. Dvejus metus jis išbūna vergu. Kas to nežino, kad tik patys vargo patyrę žmonės moka geriau kitus vargstančius suprasti ir užjausti? Tai dėl to dažnai neturtingiausieji žmonės būna ir geraširdiškiausi.

Šv. Vincento veiklos paslaptis — tai jo gyvas tikėjimas, kuriam labai daug medžiagos jam davė evangelijos. Negalėjo šventasis neskaityti ir neimti širdin šv. Mato aprašyto Teisėjo ir teisiamųjų pasikalbėjimo. Ten sakoma, kad Teisėjas atlygins teisiesiems, pakviesdamas juos į savo karalystę, nes jie vargstančiųjų asmenyje Jį patį pavalgydino, pagirdė, į svečius priėmė, pridengė, ligoje ir kalėjime aplankė, nes "kiek kartų jūs tai padarėte vienam šitų mano mažiausiųjų brolių, man padarėte" (Mat. 25, 40). Štai dėl ko, anot biografo Henry Lavedan, šventasis galėjo taip sakyti: "Nežiūrint jų blogumo ar jų purvo, aš Dievą matau ir Jį liečiu. Jų ieškodamas ir juos mylėdamas, aš Jį sveikinu, myliu ir gerbiu. Jų žaizdas tvarstydamas, aš Jo žaizdas bučiuoju". Kažin ar yra evangelijoje kita vieta, kuri taip stipriai skatintų žmogaus meilę žmogui, kaip tie šv. Mato užrašyti žodžiai, kuriais Dievas pasisako stovįs už kiekvieno žmogaus vargo?

Šventajam tie darbai sekėsi, nes jo gyvas tikėjimas ir entuziazmas jam laimėjo daug bendradarbių, ypač moterų aristokračių. Susižavėjusios šventojo idealizmu, jos gausiai aukojo jo darbams pinigais, o nekartą aukodavo ir visą savo laiką jo idealams vykdyti. Neveltui mūsų laikais protestantų teologas Sabatier, rašydamas apie šv. Pranciškų Asyžietį ir jo idealais susižavėjusią šv. Klarą, sako, kad geriausia parama teisiesiems ir didvyriams — tai entuziastingas moterų pasišventimas jų idėjoms. Tokia entuziastinga šv. Vincento idealų rėmėja ir vykdytoja buvo 34 metų našlė Louise de Marillac, su kuria drauge jis įkūrė Gailestingųjų Seserų Kongregaciją ir kuri iki pat savo mirties buvo tos kongregacijos viršininkė. Ji mirė tais pačiais metais kaip ir šv. Vincentas ir 1945 m. buvo paskelbta šventąja.

Jo darbas buvo labai sėkmingas, nes jis visur ir visų buvo nuoširdžiai mylimas. Visi jį mylėjo dėl to, kad juto, jog ir jis juos myli. Kai kurie šventojo biografai sako, kad jaunystėje jis, turėdamas tikėjimo abejonių, pasiryžo pasišvęsti artimo meilės darbams, tardamas: "Mesiuos į meilės šviesą, kad būtų išsklaidyta tikėjimo tamsuma". Ir tai jam pavyko. Tą pat galima pasakyti ir apie jo darbų antgamtinį sėkmingumą. Eidamas prie žmonių su meilės šviesa, jis juos ir religijoje įtikino. Jam nereikėjo daug apie Dievą kalbėti, nes visi jautė Dievą jo meilės darbuose.

Egoizmas gesina meilę

Svarstydami artimo meilės aktualumą mūsų laikams ir kiekvienam mūsų asmeniškai ir prisiminę Kristaus pasakymą, kad "iš to pažins, jog jūs mano mokiniai, jei turėsite vienas kito meilę", turime pirmiausia praregėti ir pa-

matyti, kad didžiausias artimo meilės priešas yra mus visus iki kaulo smegenų persunkęs egoizmas.

Kas yra egoizmas? Tai netvarkinga savęs meilė, tai su kitų buvimu ir jų reikalais nesiskaitanti savimeilė, tai tas, kad ir nesąmoningas savyje jausmo palaikymas, kad pasaulis — tai aš, kad viskas turi man tarnauti, su manimi skaitytis, apie mane, tartum planetos apie saulę, suktis. Einant didžiosiomis egoizmo pasireiškimo kryptimis, mūsų kalboje jis vadinamas savimyla, puikybe, savivaliavimu, savanaudiškumu. Visomis šiomis kryptimis egoistas myli tik save, tik savo valią vykdo, savo naudos ieško ir save aukščiau už visus kitus stato bei vertina. Šios visos nuotaikos yra antisocialinės, kitus užgaunančios, griaunančios žmonių sugyvenimą ir darančios negalimą artimo meilę. Visokie nesusipratimai, ginčai, konfliktai — tai egoizmo, o ypač dviejų susiduriančių egoizmų vaisiai. Tad nenuostabu, kad šv. Tomas egoizmą laiko visų nuodėmių šaknimis. Kadangi, anot evangelijos, negalima dviem ponams tarnauti, tai negalima ir Dievui nuoširdžiai nusilenkti, save laikant visa ko centru. Tad egoizmas, tasai savęs dievinimas, virsta Dievo neigimu. O Dievo originaliam paveikslui užgesus sąmonėje, nublunka Jis ir artimuose žmonėse — Jo kopijose. Egoistas, galvodamas, kad nėra Tėvo danguje, jau nebežiūri į žmones, kaip į savo brolius ir seseris. Visi jam tampa tolimi, ir artimo meilė jo sieloje netenka pagrindo.

Kadangi egoistui visi ir viskas yra tik priemonė jam pačiam kilti, garsėti, turtėti, džiaugtis ir gėrėtis; kadangi su kitų panašiais, bet teisėtais norais jis nesiskaito, tad jis neišvengiamai darosi žiaurus ir kietaširdis visiems aplinkiniams, nesiskaitydamas su jokiomis priemonėmis. Jis sunkina gyvenimą "kiekvienam praeiviui, įmesdamas kokį sunkumo gabalėlį" (Żeromski).

Kuo didesnis kuris nors yra egoistas, tuo negailestingiau jis teisia artimą. Toji gili tiesa, kad "aš neturiu teisės teisti kitų, nes nemoku kentėti... norint kitus teisti, reikėtų sau iškentėti teisę šitam teismui " (Dostojevskis), egoistui yra nesuprantama. O šiuose žodžiuose juk glūdi gili mintis, kad tik patys tą pat iškentėję, ką artimas iškentėjo, jį suprasime ir švelniau teisime. Patogiai gyvenąs egoistas kitų kančios nesupranta ir net nebando ir negali suprasti. Štai dėl ko savo teisimuose jis beveik neišvengiamai tampa neteisingas ir žiaurus.

Egoistas, žiūrėdamas tik savęs, nekreipdamas gilesnio dėmesio į kitus, neįsiklausydamas į kitų kalbas ir todėl kitų nesuprasdamas, tampa labai paviršutiniškas. Jo sprendimai apie kitus yra negilūs ir neteisingi. Paviršutiniškumas, užgesindamas gilius jausmus, padaro žmogų dvasiniai storaodį. Šitoki egoistiniai storžieviai, pavyzdžiui, kartais prieš darbo dieną ateina visai nekviesti į kitų butą ir sėdi iki vidunakčio, nes jiems tai patinka, visai nekreipdami dėmesio į šeimininkus, kuriems pavagia kelias miego valandas prieš sunkų kitos dienos darbą. Toki egoistai, kartais iš kur nors vėlai grįžę, savo keliamu triukšmu prižadina visus miegančius. Jie vėlai vakare klauso radijo ar žiūri televizijos, visai nepritildydami tų aparatų ir nekreipdami dėmesio į kitus, kuriems tokiu būdu trukdo ilsėtis, manydami, kad tik jie vieni yra pasaulyje. Jeigu visi žmonės taptų tokiais egoistais, tai ši žemė virstų pragaro prieangiu.

Labai tragiškai egoizmo priešingybę artimo meilei nusako Vivekanan-

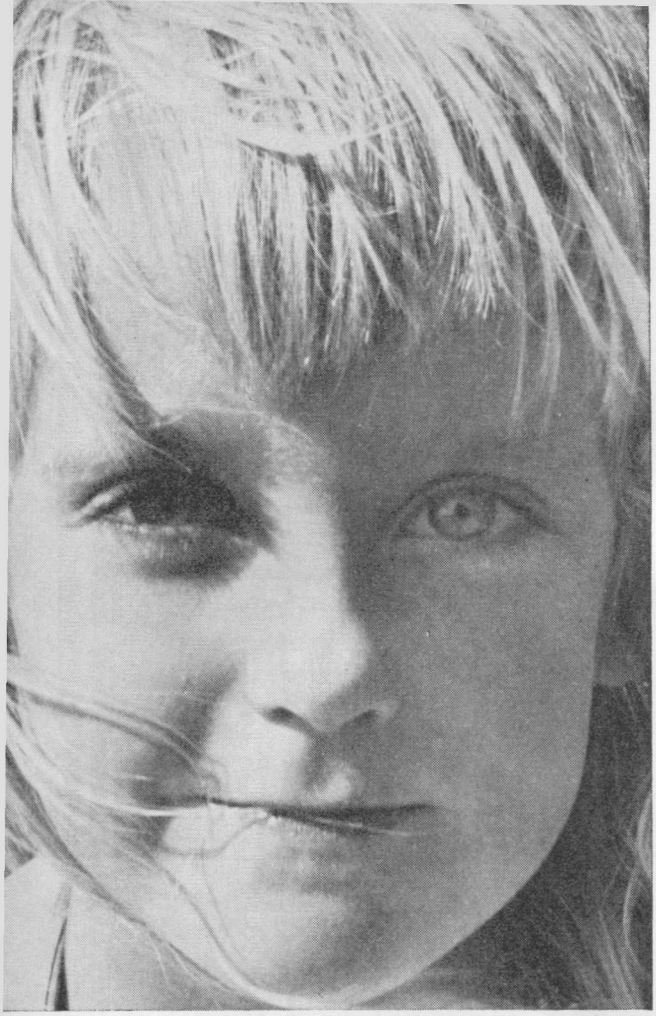

Žmogui du kartu gyvenime tenka pasilikti vienatvėje: jaunose dienose, kad galėtų daug ko išmokti ir įprasti galvoti, ir senatvėje, kad viską permąstytų, kas įvykę.

J. G. Zimmermann

da: "Mes gyvename kaip ateistai. Tai tiesa. Dievas miršta iš šalčio. Jis beldžiasi į visas duris, bet kas jas atidaro? Vieta užimta. Kieno? Mūsų pačių." Tad egoizmas, anot jo, neleidžia matyti artimo kančios, o tuo pat ir Dievo artimo asmenyje.

Iš visa to galima padaryti tokią išvadą: kas netvarkingai ir per daug save myli, tas negali mylėti kito žmogaus, nes neįmanoma kito mylėti be savo bent dalies interesų ir malonumų atsižadėjimo ir pasiaukojimo.

Ką reiškia mylėti artimą?

Mylėti kitą tai reiškia apie jį, o ne apie save galvoti. Tai reiškia įsijausti, įsimąstyti ir įsigyventi į jo padėtį. Tai sakyti jam tai, ką mes patys panašioje padėtyje norėtume išgirsti. Tai elgtis taip, kaip norėtume, kad panašiu atveju būtų su mumis pasielgta. Mylėti artimą — tai atidaryti savo širdies duris ir išeiti iš savęs į kitą. Tai duoti jam, iš jo nieko nelaukiant ir nesitikint. Mylėti — tai ką nors nuo savęs nutraukti ir aukotis. Mylėti — tai nelaukti džiaugsmo ir malonumo, bet dažnai eiti drauge su kitu erškėčiuotu keliu ir dalintis kito nešamu kryžium. Jeigu Dostojevskis moterystės meilę vadino bendro kryžiaus nešimu, tai tuo labiau tas aptarimas tinka artimo meilei.

Artimo meilė labiausiai skiriasi nuo erotinės meilės tuo, kad pirmoji yra duodanti meilė, o antroji — imanti. Pirmoji yra atžymėta heroiško altruizmo atspalviu, o antroji yra daugiau ar mažiau egoistinė. Tad visai pagrįstai latvė Zenta Maurina savo knygoje apie Dostojevskį subtiliai pastebi, kad įsimylėti tai nereiškia mylėti, nes kartais galime nekęsti žmonių, kuriuos esame įsimylėję.

Mylėti artimą tai reiškia atleisti, visiškai pamirštant įžeidimą, nes atleisti ir nepamiršti tai reiškia, anot vieno prancūzo, duoti netikrą pinigą. Atleisti, bet nepamiršti — tai rezervuoti savo egoistinei neapykantai galimybę pasireikšti ir ateityje. O stengtis apie įžeidimą negalvoti ir jo niekam neužsiminti — tai bandymas tikrai krikščioniškai mylėti.

Nekrikščioniškai jaučiančioje visuomenėje laikinės ypatybės ir pripuolamybės, pvz. turtas, mokslas, gro-

žis, kasa tarp žmonių bedugnes, kliudydamos reikštis tikrai artimo meilei. Bet ko vertos tos ypatybės ir pripuolamybės, kurios su mirties valanda nustoja galios, kai mirtis visus visiškai sulygina, kai visos nelygybės baigiasi visų lygybe? Štai dėl ko krikščioniškoje artimo meilėje negalima vadovautis simpatijos ir antipatijos jausmais. Jeigu natūralioje meilėje mylime tuos, kurie mums patinka (o tai tik užmaskuota savimyla!), tai krikščioniškoje meilėje reikia mokėti atsižadėti savęs ir mylėti visus tuos, kuriuose nėra nieko, kas mus patrauktų, ir kurie mums net nepatinka.

Jeigu kiltų klausimas, kas yra tas artimas, kurį mes turime mylėti, ir kur jis yra, tai su Kierkegaardu galėtume atsakyti, kad tai yra "pirmasis žmogus, kurį tu susitinki, atidaręs duris". Visi, visų rasių, visų pasaulėžiūrų ir visų kultūros laipsnių žmonės yra artimi. Krikščioniui nėra tolimųjų. Visi artimi, visi broliai ir seserys. Jei iš tos meilės bent vieną žmogų ar vieną žmonių rūšį principiniai išskirtume, tai tuo pačiu nustotume buvę krikščionys.

Pagrindinis visus žmones jungiąs ryšys — tai visų artimybė Dievui, visų lygybė prieš Dievą, visų ta pati paskirtis — Dievas. Per Kristų, už visus mirusį, visi susigiminiavome su Dievu ir savo tarpe. *Krikščionis myli artimą ne dėl jo ypatybių, bet dėl Dievo,* nes artimas yra Dievui brangus, tai yra Dievo paveikslas, nors nekartą ir nuodėmių suterštas; tasai paveikslas gali suspindėti jame visu savo grožiu kiekvienu momentu.

Jei artimo meilę remtume tik gamtiniais motyvais, tai tokia meilė tikrai būtų nelengva, ypač turint galvoje žmonių nedėkingumą ir jų ydas. Štai dėl ko, anot Dostojevskio, artimo meilės pareigą taip kai kas sau bando aiškinti: "Mylėti žmones tokius, kokie jie yra, neįmanoma, o tačiau vis tiek reikia. Tad daryk jiems gera, nutildęs savo jausmus, užspaudęs nosį ir užmerkęs akis". Kitaip sakant, neslėpdamas savo pasibiaurėjimo. Bet toks elgesys jau nebus krikščioniškoji meilė, o vien tik darymas gera be gerumo. Tai nebus šio to iš savęs davimas (kas yra esminga tikrajai meilei!), bet tik davimas to, ką turime. Tai bus meilė be meilės.

Konkrečiai kalbant, mylėti artimą — tai visokiais būdais ir priemonėmis jam padėti ir lengvinti gyvenimo kančią bei teikti džiaugsmą. Nemanykime, kad tam reikia daug nepaprastų priemonių ir pastangų. Labiausiai reikia tik širdies. Jei, anot Ibseno, "vienas saulės spindulio pabučiavimas, vienas varpo dūžis gali pažadinti miegančią vasarą", tai taip pat nekartą užtenka mažiausių širdies įdėmių pastangų, kad galėtum ką nors gyvenimui prikelti. "Juk nepraeina diena ir net valanda, kuriose mes negalėtume kenčiančiam suteikti ašaros ar nusišypsojimo dovanos" (E. Leseur). Dar geriau, jeigu mes sukelsime šypsnį kitų veiduose. Tai bus tikra artimo meilė.

Anot S. Weil, nelaimingieji nereikalauja nieko kita šiame pasaulyje, kaip tik žmonių, kurie atkreiptų į juos dėmesį. O tokių žmonių pasitaiko labai retai. Atkreipiant dėmesį į nelaimingąjį, reikia mokėti dėmesingai paklausti, kas jį kankina. Atrodo, kad šis rašytojos reikalavimas yra juokingai mažas, o tačiau jis nėra mažas. Juk tai reiškia išeiti iš savęs ir iš susidomėjimo tik savimi. O kas jau išeina iš savo egoizmo, tas daugiau ar mažiau gydančiai ir raminančiai prisiartina prie kito. Juk ir glūdįs kiaute šliužas tik tada pajuda, kai iš savo kiauto

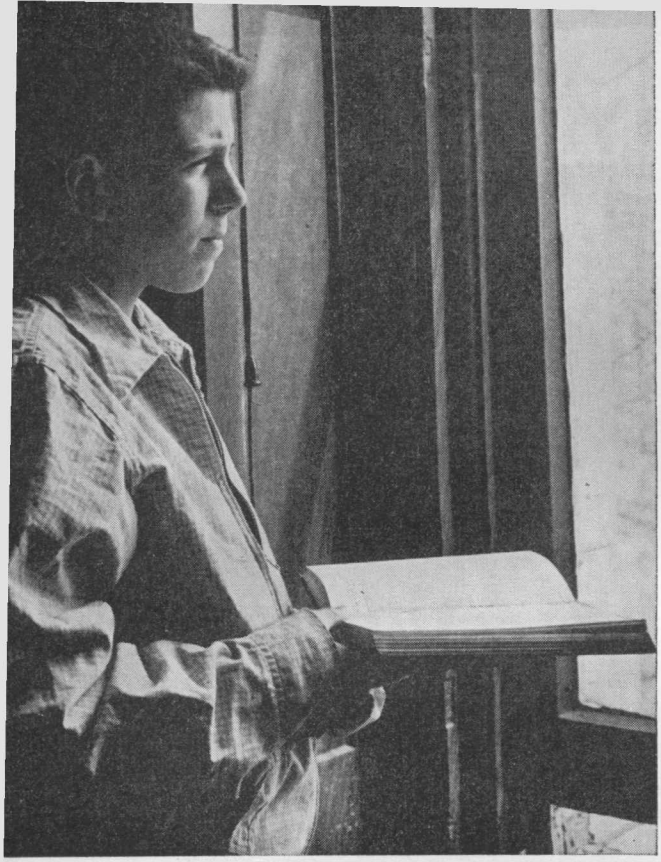

Aš neradau draugo, kuris būtų draugiškesnis už vienatvę.

Thoreau

išlenda. Susidomėti kieno nors skausmu, rūpesčiu ar vargu, tai yra tas pat, ką sustoti prie artimo; sustoti, kai visi praeina pro šalį, nepastebėdami kančios.

Be visa to, reikia dar daryti tai, kas yra mūsų galioje, kad liūdesį, vienatvę, nelaimę, kančią, ligą, su kuo savo aplinkoje susiduriame, palengvintume. Ar neturėtų, pavyzdžiui, kiekviena religinga šeima kelis kartus į metus pasikviesti į svečius tokius žmones, kurių atsilankymas nesudaro ypatingo malonumo kvietėjams, bet kurie, juos kviesdami, nori duoti jiems keletą džiaugsmo valandų, nes jų gyvenimas kuriuo nors atžvilgiu yra nelinksmas? Ar taip pat neturėtų virsti vidutiniai pasiturinčių šeimų tradicija, kad prie jų Kūčių stalo visada būtų pakviestas kuris nors labai reikalingas šilimos vargšas?

Apsižvalgius aplinkui ir pamačius, kiek yra nelaimingų žmonių kad ir mūsų dabar gyvenamame krašte, kiek mūsų tautiečių yra netikėtai patekę į vargą, kiek yra šeimų be jokio darbingo žmogaus, kiek našlių, likusių su daugeliu vaikų, kiek ligonių, kurių beveik niekas nelanko, ar tad nereikėtų ir mums, šalia Balfo, kurs rūpinasi užsienio lietuviais, steigti ir šv. Vincento labdaros konferencijas ir savo darbu, laiku, pinigu bei geru žodžiu palengvinti mūsų vargstančių tautiečių likimą! Čia yra įsidėmėtini H. Hesse žodžiai, kad pasaulis, tiesa, serga dėl neteisingumo, bet jis daug daugiau serga dėl meilės, žmoniškumo ir broliškumo stokos. O meilės trūkumą galima nugalėti meilės perteklium.

Šias mintis baigsime dviejų žymių žmonių įspėjimais, kurie ragina tuoj, nedelsiant apsižvalgyti aplink save ir, pamačius už save nelaimingesnius bei reikalingus pagalbos, nutarti ką nors daryti, kad jų liūdną gyvenimą šviesos ir šilimos spinduliais nušviestume. Štai tos mintys: "Tas nėra krikščionis, kurs rankos neištiesia" (Pegny), nes "krikščionis — tai žmogus, kuriam Jėzus Kristus patikėjo kitus žmones" (Lacordaire).

■

Tik susitelkęs žmogus yra pabudęs, nes jis nuo iliuzijų atsigrįžta į gelmėse beslypinčią gyvenimo melo nedrumsčiamą dvasios tikrovę.

R. Guardini

jaunimo paslaptys

GYVENIMO IRONIJA

* * *

IŠEIVĖS ATŽALA

Tėveliai buvo apsiskaitę, rimti, patriotai, todėl Argentinos lietuvių išeivių labai gerbiami. Mūsų šeima buvo aktyvi lietuviškoj veikloj. Tačiau dideliam tėvelių sielvartui jųjų vaikai išėjo už svetimtaučių. Buvo skaudi nekurių žmonių pajuoka: "Tai tau ir patriotai, visus vaikus atidavė svetimiems". Lyg jie būtų buvę kalti... Seserys sugyveno gražiai ir įsikūrė neblogai, bet, stebint jų gyvenimą, man atrodė, kad kažko trūko, kažkas buvo nepilna... Pasakiau tai mamai.

— Tas kažkas, mano vaikeli, tai trūkumas dvasinio ryšio, harmonijos — to negali duoti jokia mišri šeima!

Pasilikusi pas tėvelius, daug dirbau; laisvalaikius skirdavau lietuviškajai veiklai ir knygoms. Pakvietimų pramogoms nepriiminėjau. Dvidešimt metų būdama, pradėjau susirašinėti su vienu tremtiniu, kurio laiškais žavėjausi, nors jis veik nieko apie save nerašė. Mamai neturėjau jokių paslapčių, jai skaičiau Aurimo laiškus ir netrukus pasijutau dažnai apie jį besvajojanti.

Bet kai buvau dvidešimt trejų metų, kartą mūsų įstaigoje pasirodė nepaprastai gražus jaunikaitis. Įsimylėjau jį iš pirmo žvilgsnio! Jis dirbo mūsų įmonės dirbtuvėje. Kasdien pasikeisdavom žvilgsniais; vėliau susitikinėjom po darbo. Gyvenimas darėsi gražus ir įdomus.

Vaikinas buvo nekatalikas, svetimtautis tremtinys, todėl varžydamasi atsivedžiau jį į namus. Mama, pastebėjusi mano entuziazmą, pasirodė neįprastai šalta.

Turėjau pasimatymą. Sakiau mamai, jog einu į draugės arbatėlę. Jis mane palydėjo; bestovint ties mūsų namų varteliais, grįžo iš kino tėvai — pasveikinę įėjo. Jaučiausi sugėdinta. Kitą rytą mama atrodė rimta, liūdna. Man buvo skaudu, kad nebuvau sakiusi tiesos, ir štai ji mane užklupo. Negalėdama tokios padėties pakęsti ir norėdama atgauti jos pasitikėjimą, pamelavau antrukart:

— Mamute, aš tikrai buvau arbatėlėje, grįždama susitikau su juo, ir jis mane palydėjo.

Pastebėjau, kad jai pasidarė lengviau, ir aš, žūt būt, pasiryžau daugiau nemeluoti! Mama žinojo, kur einu, su kuo ir kada grįšiu. Apie praleistą laiką nepasakojau, nebent apie filmą.

Mama atkalbinėjo, prašė baigti draugystę; priminė Aurimą. Užtikrinau ją, kad einanti tik laiko praleidimui,

kad tame nesą nieko rimto, kad aš mylinti Aurimą ir važiuosianti pas jį kada nors. Pagaliau buvau subrendusi, kitos mergaitės pradėjo draugauti žymiai anksčiau už mane.

Jis buvo gražus, lyg koks dievaitis, tačiau tuštokas savo viduje... Būdama su juo, jaučiausi labai laiminga, tik tą nuotaiką neretai sudrumsdavo Aurimo prisiminimas. Jei jis žinotų, kad su kitu sėdžiu; jei jis žinotų, kaip jam ištikima esu!.. Nuo tokių minčių pasidarydavo begaliniai kartu. Nekartą bandžiau pasirinkti vieną iš jų. Aurimas dėl savo dvasios ypatybių visada laimėdavo, bet atsisakyti šito gražaus Apolono neturėjau jėgų! Nusprendžiau šios problemos nekelti ir palikti pačiam likimui...

Kalboje jis nekartą išsireiškė, kad moteris galima nupirkti, kartais labai lengvai ir pigiai. Žinoma, su tokiu teigimu nesutikau, sakiau, kad jis, tur būt, kalbąs iš savo prityrimų dipukų gyvenime, bet kraštuose, kurie nematė karo, to nesą.

— Moterys visame pasaulyje vienodos, reikia tik norėti ir mokėti.

Maniau, tur būt, jis nesutiko moters, kuri galėtų atsispirti jo grožiui bei kaprizams, jei dar nesutiko tokios, tai toji moteris būsiu aš!

Išdraugavę pusantrų metų, pradėjom kalbėti apie vestuves. Jis nustebino mane sakydamas, kad dėl mudviejų tautybės tai dar nieko, bet kad jis negalįs pakęsti katalikybės. Šimtą kartų geresni esą baptistai negu katalikai! Man buvo sunku apsispręsti, lietuvybė ir katalikybė buvo neatskiriamos vertybės, tai žinojau puikiai, bet vis vien, mėgindama save ir jį, atsakiau:

— Religija — tai kiekvieno individo privatus vidinis reikalas, todėl aš nebandysiu tavęs pakreipti savo pusėn ir to paties tikiuosi iš tavęs. Vaikai, savaime suprantama, praktikuos mano religiją, man juos teks auklėti ir auginti, jiems negalėsiu įskiepyti to, ko pati netikiu. Tačiau aš išmoksiu tavo kalbos, ir taip kalbėsime mūsų šeimoj.

Jis atrodė sutinkąs. Kartą kino apžvalgoje rodė tikinčiųjų pagarbą popiežiui Pijui XII. Jis nusikvatojo. Pagalvojau, kad šitas žmogus nemokės pagerbti kitų asmenų įsitikinimų.

Kartą buvau įdomiau susišukavusi ir ryškiau pasidažiusi lūpas. Jis sužavėtas pasakė:

— Jei nori su manimi išeiti, tik taip šukuokis.

Aš tik nusišypsojau ir niekad panašiai nesišukavau, nors man tai labai tiko. Kartą, švelniai laikydamas mano ranką, apžiūrėjo kiekvieną pirštą, staiga ranką lyg atmetė sakydamas, jog aš šimtu metų esanti atsilikusi. Žinojau, ką galvojo — niekad nedažiau nagų, bet jie visada buvo švarūs. Bendrai, aš buvau kukli mergaitė, tik lūpas pasidažydavau truputį. Jis sakydavo, kad aš dažniau turėčiau pirkti sukneles.

Buvome graži pora ir todėl atkreipdavome praeivių dėmesį, ypač moterys nepaleido jo iš akių; jis tai žinojo ir dėl to keldavosi į puikybę, kurią aš vis dėlto lengvai pateisindavau. Kelis kartus jis man davė suprasti, kad aš jam ne vienintelė. Pradėjau jo vengti. Juo labiau jo vengiau, juo daugiau jis manęs ieškojo. Susitaikėm. Jei vyrai pažiūrėdavo į mane ilgėliau, jis patenkintas šypsojosi, jei susitikdavau savo kolegas skautus ir jie mane užkalbindavo šokiuose, nors jis nieko nesakydavo, bet aišku man buvo, kad jam nepatikdavo. Vieną gegužės vakarą paklausė:

— Gal susitiksime šiandien septintą valandą?

Atsakiau, kad tegalėsiu po aštuntos, nes aš einanti į gegužines pamaldas. Jam nepatiko.

— Jei sužinosiu, kad ten eini ir klaupiesi, su tavim nebedraugauju!

— Vakar buvau, šiandien vėl eisiu — atsakiau tvirtai. Buvo tyla. Paskui jis užvedė kitą kalbą.

Buvo pavasario šventė. Pakviečiau jį į lietuvišką vakarėlį. Merginos dėvėjo gėlėtas sukneles. Dauguma buvo prisisegusios negyvų gėlių ant krūtinių ir į plaukus. Aš dėvėjau naują, tikro šilko suknelę, šviesiai mėlynos spalvos, kuri buvo dailiai pasiūta ir man labai tiko. Apmetė mane greitu ir palankiu žvilgsniu; su ta kerėjančia šypsena lūpose paklausė:

— Kur tavo gėlės, kur papuošalai?

— Papuošalų nevartoju, nes nemėgstu.

Jis pažvelgė į mano akis giliai, nepaprastai maloniai, tik tuokart supratau, kad vis dėlto jis pritaria mano skoniui ir, jei priešingai kalba, tai tik norėdamas mane paerzinti arba išmėginti, ar stengsiuosi jam pataikauti. Nepaisiau jo priekaištų, rengiausi pagal savo skonį ir įprotį. Tą vakarą jisai buvo ypatingai švelnus. Išėjome iš šokių anksčiau, nes jis persikėlė dirbti ir gyventi toliman užmiestin; pas mane tekdavo jam važiuoti pora valandų. Buvau pripratusi jį matyti kasdien. Jam išsikėlus iš mūsų darbovietės, ta vieta pasidarė man nemiela ir su ilgesiu laukdavau šeštadienio vakaro. Buvo gaila palikti šokius, buvo per trumpas laikas su juo. Atsisveikinant jis pasielgė per lengvai ir per drąsiai. Aš ji atstūmiau. Jis nustebo ir išsigando! Už poros minučių priminė, kad jam laikas eiti ir paklausė, ar susitiksime ateinantį šeštadienį. Aš ilgai neatsakiau. Jis supykęs tarė:

— Jei nenori, nerei...

— Kelintą valandą susitiksime? — neleisdama jam užbaigti, paklausiau.

Kitą šeštadienį, besirengdama pasimatymui, ilgai gražinausi. Mama sekė mano judesius. Staiga jos akys prisipylė ašaromis, ir ji prabilo vos girdimu balsu:

— Dieve, Dieve, kodėl mane taip skaudžiai baudi?.. Rodos, buvau neblogesnė už kitas lietuves motinas, net daugiau pastangų dėjau, kad mano vaikai išaugtų susipratusiais lietuviais katalikais, tačiau jie visi tų vertybių atsižadėjo... Dabar šita, mano vienintelė viltis, ir ta susižavėjo svetimtaučiu...

Jos žodžiai, skaudūs ir tylūs, mane labai giliai palietė; nespėjus pagalvoti, tariau:

— Mama, aš niekad netekėsiu, bet jei tekėsiu, tai tik už lietuvio kataliko!

Mano karštais žodžiais ji patikėjo ir palengvėjusia veido išraiška išėjo iš kambario. Į pasimatymą ėjau apkartusia širdimi. Kaltinau save už tai. Kam man reikėjo taip greitai prižadėti? Kam man reikėjo taip pasakyti? Dabar ji tiki, ir man kito kelio nėra, kaip tik vykdyti tai, ką sakiau!.. Buvo liūdna!.. Jis, atsinešęs laikraščių iškarpų, rodė, šnekėjo. Norėjo, kad pasitartumėm, kur kokį sklypą pirkti mūsų būsimam nameliui. Žiūrėdama tylėjau. Supykęs įsikišo kišenėn. Tylėjome abu.

Po to kelis šeštadienius jis neatėjo. Bet kartą netikėtai, išdidžiai šypsodamasis, pasirodė įstaigoje. Kai pamačiau, norėjau šaukti: eik, iš kur atėjęs! Bet tai buvo tik momentas. Tris savaites jo nemačiusi, vos susivaldžiau, nepravirkusi iš ilgesio ir džiaugsmo! Pagavo jis tą momentą ir nugalėtojo išraiška veide tarė:

— Pasimatysime šį vakarą, gerai?

Ir taip prasidėjo jo kaprizai, kurie tęsėsi pusmetį. Kodėl jis taip elgėsi, nesupratau. Ar buvo užtikrintas mano meile, ar nujautė mano nerimą ir ypač džiaugsmą, kai tada sugrįžo po to ilgo nesimatymo? O gal norėjo mane išnaudoti? Būdavo ateis kurį laiką, paskiau savaitę, kitą nesirodys. Žiūrėk, ateina mano darbovietėn, triumfiškai šypsodamasis, ir paskiria pasimatymą tam vakarui... Panašiais atvejais nekęsdavau jo, o ypač savęs už savo kvailumą!

Kartą, išeidami iš kino, susitikome jo draugą. Nustebusi paklausiau, ar dažnai jis atvažinėjąs miestan. Atsakė: kaip kada užsimanąs.

— Aš irgi, kada noriu, atvažiuoju; kada nenoriu, nevažiuoju, — išdidžiai pareiškė manasis.

— Gali ir visai neatvažiuoti! — atsakiau.

Jis atrodė piktas ir nustebęs. Jo draugas žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą. Jis greit susivaldęs tarė:

— Tur būt, jau eisim, ką?

Nusprendžiau jam nieko nesakyti ir važiuoti pas Aurimą, tokiu būdu atkeršydama už jo puikybę.

Išvažiavimo laikas į Šiaurės Ameriką artėjo, mano nerimas augo. Kaip tik atsitiko, kad jis neatėjo paskutines dvi savaites. Aš negalėjau susitaikyti su mintimi, kad išvažiuosiu, jo nemačiusi. Nors taip buvau suplanavusi, bet dabar, kai buvo likę pora dienų, aš panorau jį pamatyti dar bent vieną kartą. Nenugalėdama pagundos, išsirengiau važiuoti pas jį. Apsirengiau gražiausiais drabužiais. Autobuso eilėj išstovėjau valandą, kankinama abejonės: važiuoti - nevažiuoti? Autobusas atvažiavo. Lyg kokios nežinomos ir nenugalimos jėgos stumiama, nusisukau ir pradėjau skubiai eiti namo. Autobusas išvažiavo be manęs... Apėmė baisus gailestis, kam nevažiavau. Norėjau vėl stoti eilėn, bet jau neturėjau tam laiko, nes dar buvo likę daug reikalų! Išvažiuodama įteikiau savo darbovietės draugei raščiuką, prašydama jam įteikti, jei jis ten pasirodytų.

Atsisveikinusi su tėveliais, giminėmis ir draugėmis, išvažiavau. Laive pajutau saldžią ramybę ir džiaugsmą. Kelionė buvo tokia graži ir maloni, kad aš nesugebėjau pagalvoti nei apie savo paliktąją meilę, nei apie laukiantį Aurimą.

Vėliau mano draugė parašė, kad jis vis dėlto pasirodė. Kaip ir visada, atrodė gražus, išdidžiai šypsojosi... Tarnautojai nustebę sužiūro. Ji, nervingai išsiėmusi raščiuką, priėjo prie jo.

— Labas, Sigutė yra?

— Siga išvažiavo Šiaurės Amerikon ir prašė tau įteikti šį laiškutį.

Sako, kad jo veidas, tai balo, tai raudo, tai jis žiūrėjo į ją, į raščiuką; apmetė žvilgsniu tarnautojus, kurie lyg stabo ištikti žiūrėjo. Pagriebė iš jos rankų laiškelį ir, žodžio netaręs, movė pro duris.

Susitikau su Aurimu... Deja, jis man nepatiko. Buvo aukštas, ramaus būdo vaikinas, atrodė labai kuklus.

Visų trokštamas Šiaurės Amerikos kraštas, nors įdomus, bet man nepatiko. Kankinama abejonių, galvojau: grįžt, ar palikti? Grįžti nesinorėjo, pažinojau apylinkės lietuvius, kai kurie buvo gerų profesijų ir mane mielai vestų, bet aš nenorėjau. Svetimtaučių taip pat nenorėjau, be to, jau buvau 25 metų. Bijojau susitikti su anuo, jis niekad nebūtų dovanojęs man to pažeminimo, būtų tik pasijuokęs, kad nieko nepešusi sugrįžau, nes tik jį temyliu. O jei ir dovanotų, jis manytų, kad su manimi gali elgtis kaip tinkamas. Nebuvo man kelio atgal!

Vilkinau laiką, stengiausi pažinti Aurimą. Prašiau, kad papasakotų apie save, apie savo šeimą, apie savo automobilį. Pasakojo lėtai ir paprastai. Nuo 17 metų vargstąs vienišas, netekęs, kaip ir kiti dipukai, Tėvynės ir bendrai visko! Sekė karo epizodai, Vokietija, mudviejų susirašinėjimas. Užbaigė sakydamas:

— Štai dabar sėdžiu laisvėje savo kambarėlyje su tavimi...

Permetusi akimis jo niurų kambarėlį, žvilgtelėjau į jį. Jo rūbai aiškiai liudijo, jog trūko priežiūros. Mudviejų akys susitiko. Žiūrėjo į mane tomis geromis akimis, dėl kurių man net pikta pasidarydavo. Kam, galvojau, jos tokios geros ir meilios? Kam jam reikėjo tiek vargti? Ir dėl to, kad taip buvo, aš negalėjau jam pasakyti: nemyliu, netekėsiu! Kilo noras kažkuo, kažkaip jam atlyginti už patirtą vargą, vienatvę... Kodėl, maniau, negaliu šitam vyrui pasiaukoti? Vis vien nieko daugiau nemylėsiu, tai ar ne vis tiek? Pati daug kentėjau, kam turėčiau leisti jam kentėti? Pagaliau jis mane myli ir taip ilgai laukė, galėjo, kaip ir jo draugai, vesti, bet laukė... Jis tų nuostabių laiškų autorius, tad tegalėjo būti kilnus ir geras, tai kodėl netekėti?

Pirmieji mūsų vedybinio gyvenimo metai buvo sunkūs: vienas kito pažinimas; abiejų menkas uždarbis; man viskas neįprastai sunku. Kada susitaupysime nuosavam nameliui? Panašiais atvejais gailėdavausi, kad ištekėjau, ir dar tokiose vargingose sąlygose. Juk man kaip tyčia taikėsi vyrai su geromis profesijomis, mano visos draugės ir seserys gyveno žymiai geriau už mane, kitos net tarnaites turėjo. Aš būčiau turėjusi geriau už jas, bet nenorėjau, ar tai ne ironija? Pati tokią naštą užsidėjau ant savo pečių.

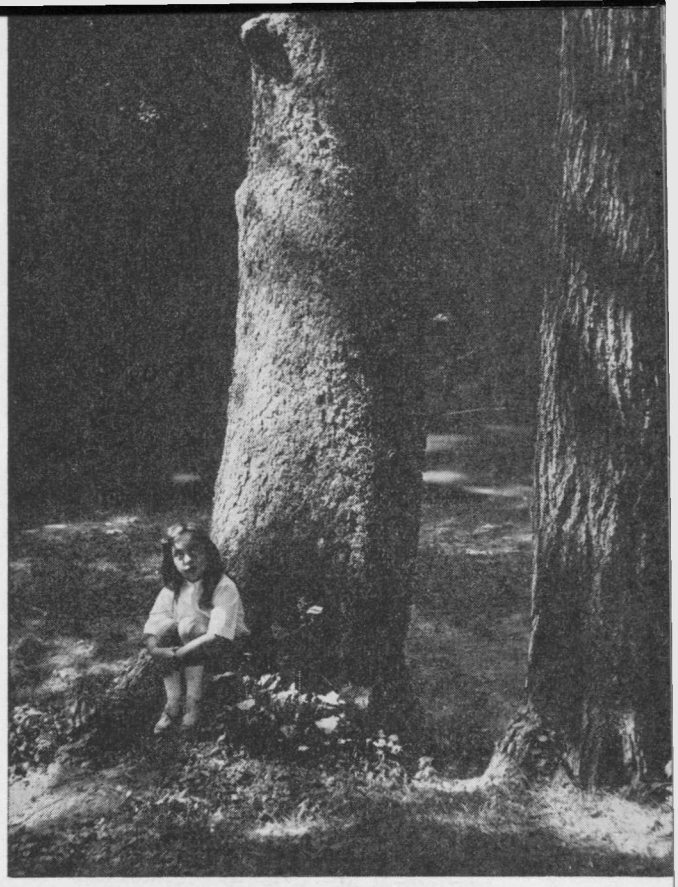

Jeigu didžiosioms sieloms vienatvė yra sielos maisto šaltinis, tai mažosioms sieloms — kančia.

S. Smiles

Ilgainiui pripratau. Įdomiausia, kad pradėjau laukti Aurimo grįžtant iš darbo; jei truputį pasivėluodavo, susirūpindavau. Mane žavėjo jo paprastumas, pastebėjau jame daug gerų būdo ypatybių. Man patiko jo profilis. Kad jis tik daugiau kalbėtų, galvodavau. Vėliau ir prie to pripratau, juo labiau, kad jis buvo puikus klausytojas, aš jam visada turėjau daugybę dalykėlių papasakoti. Mūsų draugystė augo, supratome viens kitą, ir buvo malonu žinoti, kad kas miela vienam, tas ir antram. Nors ir tarp mūsų pasi-

taikydavo mažyčių ginčų, bet bendrai galima sakyti, kad darniai sugyvenom. Mūsų dvasiniai ryšiai tikrai buvo tamprūs.

Mes mylėjome vaikučius, tačiau jų neturėjom, nes aš pirma norėjau šiek tiek įsikurti, kad galėčiau savo vaikus pati, be darželių pagalbos, auginti.

Kai susitaupėm kiek pinigų, Aurimas juos investavo į vieną nesėkmingą biznį. Nieko gero iš to nesimatė. Kai mano siela išsiilgusi šaukdavo vaikelio, aš tą balsą nuslopindavau atsakydama, kad pirmiau reikia namelio.

Ėmiau jaustis blogai, išvargdavau ir lengvai susierzindavau. Pradžioje Aurimas labai pergyveno mano nuotaikas, paskiau lyg ir apsiprato. Mano nepasitenkinimas, erzlumas ir nuovargis augo, įžeidinėjau Aurimą veik kiekviename žingsnyje, atsiprašydavau ir vėl buvo tas pat. Supratau, kad tai nenormalu; nuėjau pas daktarą, po kelių mėnesių pas kitą, ir taip tęsėsi toliau... Jie nieko rimto nerado, atrodžiau sveika, prirašydavo vitaminų ir patardavo pailsėt. Nustojau dirbusi. Laikas bėgo, santaupos tirpo — aš negerėjau. Kartą grįžusi iš vieno garsaus daktaro, kuris mane kruopščiai apžiūrėjo, negalėjau paslėpti savo nusiminimo. Aurimas paklausė:

—— Ką sakė daktaras?

— Kągi sakys? Liepė ilsėtis, prirašė vitaminų...

— Aš žinau, kaip tu gali išsigydyti! — tarė Aurimas. Tikėjausi kito adreso, o buvau nusprendusi pinigų daugiau nemėtyti, todėl truputį erzliai paklausiau:

— Kaip?

— Važiuok tu į Liurdą...

Maniau, kad juokauja, bet jis buvo rimtutėlis. Man buvo gražu, juokinga ir kartu pikta. Keliauti patiko, todėl paklausiau:

— Į Liurdą, o iš kur ištrauksime pinigų kelionei?

— Gausime kur nors! —— atsakė kupinas pasitikėjimo.

— Ne Liurdo man reikia, Aurimai, bet tikėjimo, jei jo turėčiau, čia pat pasimeldusi išgyčiau. Tu, kurs tiki, kodėl nepaprašai?

— Sigute, tu pasimelsk, tu tokia gera esi, tavęs tikrai išklausys, o aš kągi...

Nustebusi žiūrėjau į jį. Paskutinius dvejus metus buvau tiesiog nepakenčiama būtybė, ir jis mane pavadino gera...

Pradėjau išeidinėti padirbėti, kad šiek tiek užsidirbčiau pinigų. Grįždavau mirtinai išvargusi. Vieną tokį vakarą iš nuovargio ir nusiminimo pravirkau. Aurimas priėjęs švelniai apkabino tardamas:

— Sigute, man atrodo, kad tau reiktų kūdikėlio, tu perdaug moteriška esi, gal dėl to sergi...

Tylėdama galvojau: gal būt. Vargana buvo mūsų padėtis, be namelių, be santaupų, abu jau kopėm į savo trisdešimtą amželį, ar beverta laukti? Milijonai žmonių išaugino šeimas dar blogesnėse sąlygose...

Niekada nebuvau mačiusi Aurimo tokio laimingo, kaip tada, kai jam daviau žinią, jog laukiuosi kūdikio. Jis tikėt nenorėjo! Tai buvo mums du nuostabios ramybės ir džiaugsmo mėnesiai. Aurimas visada buvo geras, bet tuo laiku ypatingai! Iš Europos grįžo vienas geros reputacijos daktaras. Pas jį nuėjau. Po visokiausių tyrimų rezultatai paaiškėjo: teksią važiuoti sanatorijon.

— Į sanatoriją, dabar, o vaikas?

— Nėra jokio pavojaus vaikui, jūsų liga teprasideda, — jis ramino, aiškino, bet aš jo žodžių kaip ir negirdėjau. Man buvo baisus tas faktas. Ko-

dėl nebuvau neščia anksčiau ar vėliau, kodėl dabar? Ne, aš nepagysiu! Kas augins mano mažąjį? Ar tai ne bausmė? Kaip Aurimas išsivers? Ne, aš jokiu būdu negaliu jo apsunkinti! Kadangi tebuvo neštumo pradžia, prašiau daktaro, kad man padarytų operaciją. Daktaras kalbėjo apie įstatymus, įtikinėjo. Matydamas, jog manęs neperkalbės, sakė, kad pasitarsiąs su kitais daktarais ir, gal būt, mano padėtyje jie padarysią išimtį.

Daktaras Aurimui viską išaiškino. Jis įėjo nušvitusiu veidu, tuo mane pritrenkdamas daugiau. Jis teigė esąs patenkintas, kad pagaliau pasisekė padaryti tinkamą diagnozę; nors užtruksią ilgėliau, bet vilties yra.

Papasakojau jam savo nuomonę ir nusistatymą, jis rimtai klausėti, nepertraukdamas kalbos.

— Klausyk manęs, Sigute. Ne daktarų reikalas tai išspręsti, bet mūsų. Tu sergi jau seniai, ir tik tapus neščiai, jiems pavyko surasti ligą, tiesa?

— Taip.

— Na matai, galėjo daktarai atspėti anksčiau, bet taip nebuvo, jeigu taip įvyko, tur būt, Dievas taip norėjo, ir jei Jis taip norėjo, tebūnie Jo valia!

— Bet kas tą vaiką augins? Iš kur tu ištrauksi pinigų apmokėti vaiko priežiūrą?

— Gausiu!

— Aš nepasveiksiu... nenoriu palikti našlaičio.

— Tu pasveiksi!

— Tu tik nepamesk galvos, sakysim, aš nepasveiksiu, tu dar jaunas esi, galėsi kitą vesti. Be vaiko bus tau ir jai lengviau, jokiu būdu negali savęs daugiau apsunkinti! — tariau karštai.

— Pirmiausia tu pasveiksi, bet jei ir nepasveiksi, to vaiko aš noriu vis vien, susitvarkysiu!

Norėjau pulti jam ant kaklo, nes vis dėlto širdies gilumoje vaikučio norėjau, bijojau tos baisios nuodėmės, tik nenorėjau jo apsunkinti, tikėjau, kad Dievas man atleis. Susijaudinusi negalėjau tarti žodžio; susivaldžiusi prabilau:

— Gerai, tebūnie taip, kaip sakai. Aš pasiruošusi priimti Dievo valią... Jei atsitiktų, kad aš mirsiu, bent būsiu rami, kad kūdikis turės puikų tėvą!

Kitą rytą tai pasakiau daktarui. Jis paklausė:

— Ar jūs katalikai?

Gavęs teigiamą atsakymą, išėjo, buvo kažkas didinga jame tuo momentu, ir man buvo gera dėl to.

Sanatorijoje buvo visko: vilties ir nevilties bei skausmo dienų. Aurimas nyko, b a i m ę m a n k ė l ė jo išsiblaškymas ir nepaslepiamas nuovargis veide. Juodai dienai užėjus, kankinausi galvodama: kam Dievas atsiuntė tą vaiką mano ligos metu? Kas iš jo bus; kas iš mūsų? Kodėl tai negalėjo įvykti kitu metu?

Taip besikankinant, pasirodė mūsų lauktasis mažytis. Niekad dar nepatirtas jausmas užviešpatavo mano sielą — buvau laiminga!.. Drebėdama iš susijaudinimo ir nuovargio, dėkojau Dievui už tokį gražų ir sveiką kūdikį!

Aurimas surado šeimą, kuri apsiėmė vaikelį auginti. Jis jį galėjo lankyti kasdien. Vaikelio išlaikymas kainuoja nemažai. Aurimas varė viršvalandžius. Man buvo gaila, kad jis vargsta, man skaudi jo išvaizda, bet savotiškai raminančiai veikia ta nauja liepsna jo akyse. Yra saldu klausytis jo pasakojimų apie sūnelį, matyti jį kupiną džiaugsmo ir pasididžiavimo.

Nors tebesu sanatorijoje, ir nematyt dar galo mūsų vargams, bet dėkoju Dievui, kad Jis atsiuntė tą kūdikėlį

pačiu geriausiu metu. Kas būtų buvę iš Aurimo be jo? Jis man pasakojo, kad dabar bent turįs prasmę gyventi, turįs kam aukotis ir kad toji "naštelė" vien malonumas; nuostabus dalykas būti tėvu! Neturėjo pinigų anksčiau, neturi jų ir dabar.

Kaip ir kiekviena motina, kuri neturi laimės auginti savo kūdikį, kenčiu, ilgiuosi... Jaučiu, kaip daug man atimta yra: negirdžiu jo pirmųjų žodelių, nematau jo pirmųjų žingsnelių... Taip, daug man atimta yra, bet daug ir duota. Pirmiausia išmokau mylėti Aurimą, įvertinti jį ir bendrai gyvenimą, sveikatą. Suprantu daugiau kitus; atsikračiau materializmo, tapau daugiau dvasios žmogus. Šitos mūsų skurdžios padėties nekeisčiau į savo draugių bei seserų gyvenimą; materialinės gėrybės šiandien man nieko nereiškia... Nesigailiu nė vienos minutės, ištekėjusi už Aurimo. Turiu paguodą žinodama, kad jis nenuėjo ir nenueis klystkeliais, jaučiu, kad turiu vyrą visa to žodžio prasme, jis nebėga iš gyvenimo kovos lauko, jis, kaip kitados mano tėveliai, didvyriškai grumiasi su gyvenimo audromis. Elgiasi ir gyvena taip, kaip privaloma yra didžios dvasios žmonėms!

Dabar galvoju apie buvusį mano gražuolį. Kaip jis elgtųsi mūsų padėtyje? Ar nepriimtų mano baisaus pasiūlymo, kad savęs neapsisunkintų? Religija ir moralė nedaug jam tereiškė. Juokėsi iš kiekvieno gilesnio, rimtesnio dalyko. Mėgo smagumus ir grožį. Kaip žiūrėtų jis dabar į mane, pasenusią prieš laiką, nuo ultravioletinių spindulių nudegusia ir nuvytusia oda? Ar tebemylėtų, ar lauktų manęs ištikimai? Nemanau!

Ne, nepatariu niekam draugauti su svetimtaučiais, kad ir laiko praleidimui, tai perdaug pavojingas žaidimas, iš kurio neretas jaunuolis ar jaunuolė išeina nudegintais sparnais ir tas žymes turi nešiotis visą amželį. Gyvenimas nėra fantazija, ar juokas, gyvenimas — kova! Mes nežinome, kas mūsų laukia. Reikia mokėti pasirinkti tinkamą gyvenimo partnerį, reikia daugiau dėmesio kreipti į žmogaus vidų negu į išorę. Tik subrendę jaunuoliai yra pajėgūs vadovautis ne vien širdimi, bet ir protu.

TĖVAI IR VAIKŲ IŠMOKSLINIMAS

PRANYS ALŠĖNAS

Kad vaikus reikia auginti, auklėti ir išmokslinti, visiems aišku. Atrodo, kad tai savaime suprantamas reikalas, ir apie tai nereikėtų nei kalbėti, nei rašyti. Šitą tiesą supranta ne tik inteligentai tėvai, ją gerai suprato ir mūsų kaimiečiai, nedaug prasimokę, o kartais ir visiški bemoksliai. Jie stengėsi savo vaikus auginti ir auklėti taip, kad jie užaugtų gerais žmonėmis. Taip pat iš paskutinių savo santaupų jie stengėsi vaikus leisti į mokslus, kad jiems būtų lengviau gyventi, kad jie būtų šviesesni ir laimingesni už savo tėvus.

Reikia pripažinti, kad tie mūsų tėvai, paprasti kaimiečiai, savo tikslą, nežiūrint mažų išimčių, pilnai pasiekė. Savo vaikus jie gražiai išaugino, išauklėjo ir išmokslino. Mūsų kaimas davė Lietuvai šviesuomenę. Deja, lygindami nepriklausomos Lietuvos laikus su dabartine mūsų padėtimi išei-

vijoje, ypač Šiaurės Amerikoje, matome didelį skirtumą. Laikas ir gyvenamosios aplinkybės visiškai pakeitė vaikų auginimo, auklėjimo ir išmokslinimo reikalus. Šie reikalai dabar tėvams teikia labai daug rūpesčių, nors atrodo, kad šiuose materialinio gerbūvio kraštuose visa tai turėtų būti lengviau negu Lietuvoje. Deja, taip nėra, ir vaikų auklėjimas bei išmokslinimas yra dabar viena didžiausių tėvų problemų.

Nesunku suprasti, dėl ko taip yra. Dabartinės gyvenimo sąlygos tėvams neleidžia daug bendrauti su vaikais ir daugiau atsidėti jų priežiūrai bei auklėjimui. Daugiausia įtakos vaikams turi svetima aplinka, labai kenkianti geram auklėjimui. Čia yra tiek daug kreivų kelių ir takelių, kurių išvengti mūsų jaunimui yra nelengva. Lietuvoje šiuo atžvilgiu buvo žymiai geriau. Nors ir ten pasitaikydavo blogybių, tačiau tikrai nebuvo tiek visokių nusikaltimų ir blogų pavyzdžių kaip čia.

Jeigu kartais kokiame nors laikraštyje pasitaiko šeimos rūpesčių ir klausimų skyrius, tai į jį dažnai suplūsta labai daug įvairiausių klausimų, tėvų rūpesčių ir nusiskundimų. Pvz. Toronte leidžiamo laikraščio "Daily Star" šeimos skyriuje buvo klausimas, ar vaikai, gavę išmokslinimą, privalo bent dalinai tėvams už tai atsilyginti. Atsakant į šį klausimą, buvo įvairiausių nuomonių. Paminėsime tik dvi charakteringesnes.

Patenkintų tėvų balsas

"Paskutiniaisiais metais baigė kolegiją du mūsų sūnūs ir dukra. Besimokydami jie dirbo "part-time", o ko trūko, mes pridėdavom. Pridėti, žinoma, tekdavo nemaža. Todėl paskutiniuosius šešerius metus nei aš, nei tėvas neturėjome jokių atostogų ar kokios

Vienatvė su Dievu yra pilnutinių žmonių mokykla, bet ji reikalauja didelės širdies, turtingos dvasios, neišsemiamos kantrybės ir beribės drąsos.

B. Markaitis, S. J.

nors visiškai laisvos dienos. Mūsų automobilis jau betinka tik metalo laužui, baldai taip pat beveik subyrėję į dalis. Tačiau ar mes tuo rūpinamės? Jokiu būdu! Mes netveriame džiaugsmu ir negalime lyginti to, ką praradome, su tuo, ką gavome. Juk mūsų vaikai gavo pirmos klasės išsimokslinimą. Tuo mes be galo džiaugiamės. Sugrąžinti mūsų išlaidas ir atsilyginti už vargą? Apie tai mes nė negalvojame. Vaikai jau mums tūkstantį kartų atsilygino. Kokiu būdu? Ogi būdami mums dėkingi ir nuoširdūs, o taip pat rodydami gerą pavyzdį ne tik mums, bet ir mūsų kaimynams bei pažįsta-

miems. Dieve, jiems ir toliau padėk tokiais išlikti".

Susigraužusios širdies balsas

"Laiškas apie tai, ar reikia, ar nereikia tėvams atsilyginti už duotą išsimokslinimą, mūsų širdims atnešė tik skaudžius prisiminimus. Mūsų sūnus mokykloje visuomet turėjo progą draugauti ir vaikščioti su turtingų tėvų vaikais, nežiūrint to, kad mes buvome neturtingi. Mano vyras buvo mažutės rūbų siuvyklėlės savininkas. Aš padėdavau jam, ir abu dirbdavom, užtrukdami iki vėlyvos nakties. Kai sūnus mums pareiškė, kad jis norėtų persikelti į didžiulę ir prabangią mokyklą, kurioje mokslas kainuotų metams tris tūkstančius dolerių, mes tik džiaugėmės tokiu jo pasiryžimu. Sūnus iš anksto pabrėžė, jog jis negalėsiąs dirbti jokio pašalinio darbo, nes norėsiąs visą savo energiją sunaudoti mokymuisi.

Mudu su vyru sugraibėme visas savo santaupas, dar truputį pasiskolinome, priėmėme į savo namus dar porą asmenų gyventi ir padarėme viską, kad tik sūnus gautų reikiamą išsimokslinimą ir kad galėtų baigti kolegiją. Pagaliau artėjo sūnaus kolegijos baigimo diena. Kadangi jis mokėsi ne tame pačiame mieste, kur mes gyvenom, tad aš iš anksto slaptai taupiau pinigus, kad galėtumėm nuvykti į sūnaus kolegijos baigimo iškilmes. Deja, į tas iškilmes mes niekad nenuvykom ir sūnaus, atsiimančio diplomą, nematėm. Jis mūsų niekad į tokias iškilmes nekvietė. Tėvas, palaužta ir sužalota širdimi, niekad ir nieko sūnui nesakė. Aš gi neiškenčiau ir paklausiau:

— Kodėl mums taip padarei?

Jis labai ramiai paaiškino:

— Jums, paprastiems žmonėms, tenai nebūtų buvę įdomu. Juk tos mokyklos mokiniai visi yra turtuolių vaikai. Taigi, ir jų tėvai yra ne tokie, kaip jūs.

Dabar sūnus jau vedęs, bet pas mus apsilanko labai retai. Kodėl taip yra, mes nežinome. Gal būt, mes negerai jį auklėjom, bet, atrodo, darėm, ką galėjom ir kaip supratom. Duok, Dieve, kad jis savo vaikus išauklėtų geresnius savo tėvams".

Ar reikia vaikams dirbti?

Ar reikia besimokantiems vaikams leisti padirbėti atostogų metu ir prisidurti prie mokslo išlaidų padengimo — tai yra taip pat painus klausimas. Neseniai "Tėviškės Žiburių" savaitraštis rašė, kad moksleiviams nepatartina gadinti atostogų, einant kur nors dirbti, kad esą geriau tuo metu pailsėti. Bet minėtame Toronto "Daily Star" yra kitokia nuomonė. Vienas asmuo taip šiuo klausimu rašo:

"Esu kolegijos profesorius ir labai domiuosi jūsų laikraščio skyriumi, kur neseniai buvo iškeltas klausimas, ar vaikai turi jaustis tėvams skolingi už jiems duotą išsimokslinimą. Dirbdamas kolegijoje 20 metų, stebėjau ateinančius ir išeinančius studentus. Iš to stebėjimo susidariau kai kurias išvadas. Ar jūs žinote, kokie studentai buvo geriausi ir pavyzdingiausi? Ogi tie, kurie studijavo iš "part-time" uždarbio, arba tie, kurie mokėsi iš savo darbštumu ir pavyzdingumu gautų stipendijų. Jie visi gana gerai suprato, ką reiškia mokslas ir kaip reikia jo siekti. Todėl jie ir aukojosi, siekdami mokslo. O ar žinote, kokie studentai buvo patys blogiausi? Tai tie, kurių tėvai siuntė juos į kolegiją su puikiausiais radijo aparatais, elektrinėmis rašomomis mašinėlėmis, žvilgančiais drabužiais ir žibančiais automobiliais. Taip pat duo-

iš filmų pasaulio

Dalė Koklytė

STRANGERS WHEN WE MEET

Tai nauja drama, kuri sukasi apie architekto (Kirk Douglas) susitikimą su svetima moterimi (Kim Novak). Architektui yra užsakyta pastatyti namus garsėjančiam rašytojui (Ernie Kovacs). Didelę filmo dalį užima tų radikaliai modernių namų planavimas ekscentriškam rašytojui. Čia yra gera proga sekti architektą jo kūrybiniais momentais, kai jis vykdo seniai kilusią svajonę. Taip pat nepraleidžiama proga bent lengvai pafilosofuoti apie architektūros meną.

Architektas susitinka svetimąją moterį visai netikėtai, vedant į mokyklą vaikus. Jų natūralus vienas prie kito patraukimas tuoj išsivysto į draugystę. Toliau, įvairių šeimyninių nesusipratimų stumiami, juodu įsivelia į romansą, iš kurio kyla skandalas, grasinąs iširti dviems šeimoms.

Barbara Rush vaidina architekto žmoną, per daug nutolusią nuo savo vyro kūrybinio gyvenimo, kas jį ir priverčia ieškoti supratimo ir dėmesio kitoje moteryje.

Filme parodyta maža gyvenimo dalelė, kuri, kaip pavyzdys, turėtų perspėti kitus, kad ir jiems gali panašiai atsitikti, atsidūrus panašioje padėtyje. Filmas gyvenimiškas savo turiniu, skoningas pastatymu ir atitinkamai realus vaidybiniu išpildymu. Nors tema ir ne nauja, bet gana nenuobodžiai pristatoma.

THE STORY OF RUTH

Šiame filme mėginta atvaizduoti Naomi ir Ruth biblinis aprašymas. Ruth vaidmenyje matome Eleną Eden, naują Izraelio priedą Hollywoodo žvaigždynui. Jos vaidyba, kaip ir kitų šio filmų artistų,

---

dami daug pinigų "smulkioms" išlaidoms. Šitie studentai, beveik be išimties, nenorėjo mokytis, nesuprato, ką reiškia jaunam žmogui mokslas ir visiškai negalėjo susikaupti prie savo darbo. Jie visą laiką buvo per daug užimti savo atsivežtais aparatais ir automobiliais bei turimų pinigų praleidimu".

Redakcijos prierašas. Manome, kad šiuo klausimu yra sunku duoti bendrą taisyklę visiems. Čia turi įtakos daugybė įvairiausių priežasčių. Visiems yra aišku tai, kad nereikia vaikų lepinti, bet nereikia jų nė per daug apkrauti darbu. Atostogų metu šiek tiek padirbėti normalios sveikatos studentui nekenks, bet dirbti pašalinį darbą mokslo metu, be abejo, trukdys mokslą, kuriam kolegijos studentai, ypač Šiaurės Amerikos kolegijose, turi skirti labai daug laiko ir jėgų.

yra kažkaip lyg suvaržyta, atrodo, lyg tas prieš tūkstančius metų dėvėtas rūbas, dabar užsivilktas XX amžiaus žmonių, juos varžytų. Suprantama, jog yra sunku atvaizduoti senovės gyvenimą ir žmones, gyvenusius prieš tūkstančius metų, bet ryžtantis tai daryti, nereikėtų vaizduoti tuos žmones lyg išimtus iš pasakų knygų. Juk žmogus esminiai nesikeičia, keičiantis laikams; nesikeičia nei jo moraliniai principai, ypač krikščioniškame pasaulyje. Bet gyvenimo būdo pasikeitimai atneša pakankamai skirtumų, kad kartais net sunku įtikėti, jog anais laikais šioje žemėje vaikščiojo žmonės su tomis pačiomis problemomis, tais pačiais įsitikinimais ir tikslais, kaip ir šiandien. Tad čia ir glūdi pagrindinė sunkenybė, kai reikia atvaizduoti žmogų iš jo gyvenimo aplinkos ir gyvenimo būdo įtakos, praslinkus tūkstančiams metų.

Ruth ir Naomi istorijoje yra gilių problemų, tiek pat aktualių šiais laikais, kaip ir tada, tačiau nerealiame legendarinio pobūdžio pastatyme jos vos tik paminimos, kiek tai reikalinga statomojo veikalo turiniui. Kai kurie momentai dėl naudotos simbolikos išaiškinimo stokos ar jos blogo atvaizdavimo tampa net juokingi. Tai sudaro silpno filmo vaizdą ir atima iš jo rimtumo toną. Žmonės tokio filmo žiūri tik kaip gražios Hollywoodo stiliumi atvaizduotos pasakos. Čia lyg ir atsikvepiama nuo gausybės tų filmų, kuriuose iškelti žmogaus psichiniai pergyvenimai, moraliniai ir romantiški nesklandumai bei žmogžudystės. Trumpai — čia nėra intrigų, supančių XX amžiaus žmogų.

Šiame filme, kaip ir daugelyje kitų religinio ar biblinio turinio filmų, jaučiasi charakteringas religijos stebėjimas iš šalies. Religijos vertė čia yra tokia pat, kaip ir Biblijos paskaitymas, nepasvarsčius joje rastų minčių prasmės. Tokiu būdu spektakliniai vaizdai prabėga ekrane, slėpdami naudingas, pamokančias mintis savo simbolikos grožyje.

Vengiant gilesnio žvilgsnio į tas paslėptas mintis, šios rūšies filmai atrodo tik kaip gražios pasakos, be jokių problemų kėlimo, galinčių sudominti šių dienų žmogų.

ELMER GANTRY

Šis filmas yra statytas pagal Sinclair Lewis to paties vardo romaną. Jam tema yra imta iš Amerikos paplitusio religinio judėjimo, vadinamo "Revivals". Filmo turinys apima vienos tokios grupės veiklą, atskleidžiant jos tikslus, laimėjimus ir nepasisekimus. Grupei vadovauja jauna "Sister Sharon" (Jean Simmons), kuri savo simpatišku charakteriu sutraukdavo į savo palapinę atgailautojų minias.

Elmer Gantry (Burt Lancaster), labai iškalbus, nusigyvenęs keliaujantis pardavėjas, sužavėtas gražiosios "Sister Sharon", prisideda prie jos grupės, sakydamas pamokslus. Jo ugningi, gatvėse ir karčiamose surinktu žodynu papildyti pamokslai stebuklingai veikia minią, grąžindami tikėjiman šimtus nuo jo nuklydusiųjų. Tačiau toji pati atgailaujančioji minia, pasklidus pirmam šmeižtui, nesivaržo jį apmėtyti kiaušiniais. Paprastai minia nenori suprasti, kad jos vadai yra padaryti iš to paties molio ir turi tas pačias žmogiškas silpnybes.

Filme keliamas klausimas dėl tokių emocinių religinių judėjimų vertės. Atsakymas paliekamas žiūrovui. Nors "Sister Sharon" iš įsitikinimo dirba šį sunkų darbą, mėgindama žmonėms grąžinti tikėjimą, bet jos tikroji ambicija pasirodo esanti pastatyti prieglaudos namus. Tam tikslui ji renka aukas. Šis jos pasiryžimas taurus ir norai tikrai girtini, tačiau jų įvykdymui pasirinktas abejotinas būdas. Visiems yra naudinga kartais, pagrūmojus pragaru, pakratyti savo sąžines ir atgailauti, bet to neužtenka, nes neparuoštame lauke neapsimoka sėti.

Filme yra daug nuobodžių minios scenų. Taip pat labai įkyrus ir tas pabrėžtinai jausminis tikėjimo atgaivinimas. Bet tai kaip tik ir yra "Revivals" judėjimo charakteristika. Bendrai, apie visą filmo nuotaiką galima pasakyti, kad tai yra nieko neišreiškiąs žodžių ir pykčio mišinys.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Juozas Eretas. STASYS ŠALKAUSKIS. Išleido Ateitininkų Federacija kun. J. A. Karaliaus lėšomis. Spaudė Tėvų Pranciškonų spaustuvė Brooklyne 1960 metais. Aplanke — Ados Korsakaitės linoleumo raižinys. Apie 300 puslapių, kieti viršeliai, kaina nepažymėta.

Vincas Ramonas. MIGLOTAS RYTAS. Apysakos. Išleido Liet. Knygos Klubas. J. Pilipausko aplankas. 166 psl., kaina $2.

Pranas Naujokaitis. AKMENS ŠIRDIS. Elegijos. Išleido "Ateitis". P. Osmolskio viršelis. Spaudė T. Pranciškonų spaustuvė. 104 psl., kaina nepažymėta.

Juozas Kralikauskas. ŠVIESA LANGE. Romanas. Nidos Knygų Klubo leidinys. 248 psl., kaina $1.50.

RINKTINĖ, 1960 m. nr. 6. Nidos leidinys.

STUDENTŲ GAIRĖS. 1960, nr. 2(3). Studentijos žurnalas, leidžiamas Liet. Studentų Sąjungos J.A.V. 4 kartus į metus.
Redakcija: R. Punkris, T. Remeikis, V. Skrupskelytė.
Administracijos adresas: E. Šimaitis, 6841 S. Oakley, Chicago 36, Illinois.

"Laiškai Lietuviams" skelbia konkursą parašyti geriausiam straipsniui, tema **"Svarbiausieji mūsų uždaviniai dabartinėse išeivijos sąlygose".** Straipsnių antraštės gali būti įvairios, tik reikia stengtis atsakyti į pagrindinį klausimą, kaip lietuvis turi elgtis, kad dabartinės išeivijos sąlygos jam nebūtų kliūtis, bet priemonė pasiekti ir amžinus ir žemiškus idealus. Ką jis turi įsigyti, ko atsisakyti, prieš ką kovoti, ką pasilaikyti, ką keisti ir t. t.? Straipsnyje galima nagrinėti, koks dabartinis lietuvis yra ir koks turėtų būti. Būtų gera ypatingą dėmesį atkreipti į mūsų jaunimą ir studentiją.

Konkursas baigiasi 1961 m. vasario mėn. 1 dieną.

Straipsnio ilgumas — ne daugiau kaip penki "Laiškų Lietuviams" spausdinti puslapiai (apie 2500 — 3000 žodžių).

Pasirašyti slapyvardžiu. Atskirame vokelyje, ant kurio parašomas slapyvardis, turi būti nurodyta tikroji autoriaus pavardė ir adresas.

Jury komisija bus paskelbta vėliau.

Už geriausius straipsnius bus duodamos šios premijos:
I — 100 dol., II — 50 dol., III — 30 dol., IV — 20 dol.

Premijų mecenatai, aukojusieji po 100 dol., yra dr. Stasys ir Milda Budriai ir "Jaunoji Lietuva" (dr. A. Rudokas).

Laimėtojams premijos bus įteikiamos "Laiškų Lietuviams" metiniame parengime 1961 m. kovo mėn. 11 d. 7 val. vakaro.

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS